

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3.

Περίοδος Β — Έτος Α'ον (16ον)

ΑΡΙΘ. 19(628)

Σάββατον, 20 'Απριλιου 1919.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΠ. Ι ΘΥΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ: 'Ο λυτρωμός της γής.
Κ. ΚΗΡΦΗΙΟΣ: Τὸ τραγούδι τοῦ μπλεκρή.
ΔΥΡΑ ΘΕΡΟΥ: Ἡ Εἰκοσιπενταετηρίδα τοῦ Λαυ-
ράγκα.
ΜΙΧ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ: Τὰ λόγια μου.
ΦΟΙΒΟΣ ΛΑΡΗΣ: Τὸ πρῶτο γελιδόνι.
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Πίσω ἀπὸ τὰ κάγκελα.
(Ὁσση. — Κάπαρης. — Τὸ βατόρι. — Ἰ-
στιά. — Ὁ μαχαλὶς μας).
ΜΗΞ. ΓΚΟΡΚΗ: Μπρὸς τὴν ὄψη τῆς ζωῆς.

Ο ΝΟΥΜΗΣ: Φαινόμενα καὶ πράγματα.
ΡΗΓΗΣ ΓΚΟΛΦΗΣ: Κριτικὰ Σημειώματα. Τὰ
«Παράκαιρα». (Τέλος.)
Γ. ΓΚΕΪΓΓΕΡΣΤΑΗ: Χιονισμένος Χειμώνας.
(Τέλος.)
Π. ΝΙΡΒΑΝΗΣ: Πρωτομαγιά.
ΑΠΟ ΒΑΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΑΟΜΑΔΑ. Ἑλληνικὴ φιλολο-
γία. — Ξένη φιλολογία. — Ἡ Κοινὴ Γνώμη.
— Χωρὶς γραμματόσημο.

ΤΕΤΑΡΤΗ

ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ

ΕΚΑΛΥΨΑΝ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ:

ΑΙ ΤΡΑΠΕΖΑΙ	ΔΡ.	25,000,000
ΑΘΗΝΑΙ	ΔΡ.	30,757,100
ΕΠΑΡΧΙΑΙ	ΔΡ.	11,639,100

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΠΡΟΣΟΔΩΝ

Τι πρέπει οί φορολογούμενοι να κάμουν κατά τόν μήνα Ἀπρίλιον 1919.

ΟΣΟΙ ΕΧΟΥΝ ΟΙΚΟΔΟΜΑΣ εἰς τὴν Ἑλλάδα, θὰ δηλώσουν τὸ καθαρὸν εἰσόδημα ποῦ εἶχαν ἀπ' αὐτάς ἀπὸ 1 Ἀπριλίου 1918 μέχρι 1 Ἀπριλίου 1919 καὶ θὰ πληρώσουν μαζὺ μετὴν δήλωσιν μόνον τὸ ἐν τρίτον τοῦ φόρου.

ΟΣΟΙ ΕΧΟΥΝ ΓΑΙΑΣ (δηλ. κτήματα) εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς ἐνοικίας, θὰ δηλώσουν τὸ καθαρὸν εἰσόδημα ποῦ ἐπῆραν ἀπὸ τὴν ἐνοικίαν ἀπὸ 1 Ἀπριλίου 1918 μέχρι 1 Ἀπριλίου 1919 καὶ θὰ πληρώσουν μαζὺ μετὴν δήλωσιν μόνον τὸ ἐν τρίτον τοῦ φόρου.

ΟΣΟΙ ΑΣΚΟΥΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ εἰς τὴν Ἑλλάδα (ιατροί, ἀρχιτέκτονες, συμβολαιογράφοι, καλλιτέχναι κλπ.) θὰ δηλώσουν τὴν καθαρὰν πρόσοδον (ἀμοιβάς) τὴν ὅποσαν ἐπραγματοποίησαν ἀπὸ 1 Ἀπριλίου 1918 μέχρι 1 Ἀπριλίου 1919 καὶ θὰ πληρώσουν συγχρόνως μετὴν δήλωσιν μόνον τὸ ἕμισυ τοῦ φόρου.

ΟΣΟΙ ΕΠΙΤΗΔΕΥΟΝΤΑΙ, ἔχουν κέρδη ἀπὸ ἐμπορικὰς καὶ βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις (ἐμποροί, βιομήχανοι, ἐκμεταλλεῖς μεταλλείων ἢ λατομείων ἢ δάση, παραγγελιοδόχοι, μεσίται, ἀργυρομοῖβοι, ἐργολάβοι, ἰδιοκτῆται πλοίων, προεξοφληταί, ζαχαροπλάσται, γαλακτοπῶλαι, καφεπῶλαι, ζυθοπῶλαι, ξενοδόχοι, οἰνοπῶλαι, παντοπῶλαι, ἰχθυοπῶλαι, λαχανοπῶλαι, μικροπωληταί, βιοτέχνη, κουρείς, βιβλιοδέται, ἁμαξηλάται, πεταλωταί, γανωταί, κρεοπῶλαι, ἀρτοποιοί κλπ.) θὰ δώσουν τὴν δήλωσιν των ἐντὸς τοῦ Ἀπριλίου 1919, μόνον ἐὰν ἐκλείσαν τὸν ἰσολογισμόν των μετὰ τὴν 31ην Αὐγούστου 1918 καὶ ἐνωρίτερον τῆς 1 Μαρτίου 1919.

Εἰς τὴν δήλωσιν των αὐτὴν θὰ γράψουν τὰ καθαρὰ κέρδη, τὰ ὅποια εἶχαν σύμφωνα μετὸν ἰσολογισμόν των. Ἐὰν δὲν κλείουν ἰσολογισμόν θὰ γράψουν εἰς τὴν δήλωσιν τί ἐκέρδιον ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμά των κατὰ τὸ ἡμερολογιακὸν ἔτος 1918 (δηλαδή ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1918 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1918).

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ.—Ἐὰν ὁ ἰσολογισμὸς τοῦ φορολογουμένου κλείσῃ μετὰ τὴν 28ην Φεβρουαρίου 1919, καὶ ἐνωρίτερον τῆς 1ης Σεπτεμβρίου 1919, ἡ δήλωσις θὰ δοθῇ ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς ἡμερομηνίας ποῦ κλείει ὁ ἰσολογισμὸς. Αἱ ἀλλοδαπαὶ ἑταιρεῖαι καὶ οἱ ἀλλοδαποὶ συνεταιρισμοὶ θὰ δώσουν τὴν δήλωσιν των, ἀντὶ τοῦ Ἀπριλίου, τὸν Ἰούλιον καὶ ἀντὶ τοῦ δευτέρου μηνὸς ἀπὸ τοῦ Ἰσολογισμοῦ, τὸν πέμπτον μήνα.

Ὅσοι ἐργοδοτοὶ χρησιμοποιοῦν ἔμισθον ἢ ἡμερομισθίων προσωπικόν, δηλαδή ὑπαλλήλους, ἐργάτας κλπ. πρέπει νὰ παρακρατοῦν ἀπὸ αὐτοῦ τὸν φόρον διὰ τὰς ἀμοιβάς (δηλ. τοὺς μισθοὺς καὶ τὰ ἡμερομισθία) ποῦ θὰ πληρώνουν ἀπὸ 1ης Ἀπριλίου 1919 καὶ ἔμπροσ, τὸν φόρον δὲ αὐτὸν θὰ καταβάλλουν εἰς τὸ Δημόσιον κατὰ Σεπτέμβριον καὶ Μάρτιον.

Φόρον ἐπὶ τῶν ἡμερομισθίων θὰ παρακρατοῦν μόνον ὅσοι ἐργοδοτοὶ χρησιμοποιοῦν τακτικὰ καὶ συστηματικὰ ἡμερομισθίων προσωπικόν.

Ἄν κανεὶς πάρῃ ἐργάτην ἢ ἐργάτας ἐκτάκτους διὰ ἐργασίαν ὄχι τοῦ ἐπαγγέλματός του, π.χ. διὰ ἐπισκευὰς τοῦ σπιτιοῦ του κλπ. δὲν θὰ παρακρατήσῃ φόρον, ἀλλὰ οἱ ἐργάται αὐτοὶ θὰ δηλώσουν μόνον τῶν αὐτῶν Σεπτέμβριον καὶ Μάρτιον ὅλον τὸ εἰσόδημα, ποῦ εἶχαν ἀπὸ τὴν τῶσάτην ἐργασίαν των κατὰ τὸ ἐξάμηνον καὶ θὰ πληρώνουν τότε τὸν φόρον.

Εἰς τὰς Οἰκονομικὰς Ἐφορίας δίδονται δωρεὰν δελτία τυπωμένα ἐπίτηδες διὰ ἐκκαθαρίσεις τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν ἡμερομισθίων.

Ὅσοι τόκοι καθίστανται ἀπαιτητοί, δηλ. ἀρχίζουσι νὰ χρεωστοῦνται μετὰ τὴν 1ην Ἀπριλίου 1919 καὶ εἶνα ἀπὸ καταθέσεις μετὰ προθεσίαν ἢ ἀπὸ ἐγγυήσεις ἢ ἀπὸ δάνεια μετὰ ὑποθήκην ἢ ἀπὸ δάνεια μετὰ ἐνέχυρον ἢ ἀπὸ ἀπλὰ δάνεια, θὰ φορολογηθοῦν μετὰ 8 τοῖς ἑκατὸν (8 ο/ο) φόρον, ὅταν θὰ ἐξοφληθοῦν.

Ὁ φόρος πηγαίνει εἰς βάρος ἐκείνου ποῦ εἰσπράττει τοὺς τόκους, δηλ. τοῦ δανειστοῦ, ὁ ὅποιος πρέπει νὰ ἀγοράσῃ φοροῦσιμον τῆς ἀξίας ὅσος εἶναι ὁ φόρος καὶ νὰ τὸ κολλήσῃ ἐπάνω εἰς τὴν ἀπόδειξιν ἢ εἰς τὴν ἐπιστολὴν κλπ. ὅπου θὰ δώσῃ διὰ ἐξόφλησιν. Ἄν δὲν κολλήσῃ τὸ φοροῦσιμον καὶ ἀνακαλυφθῇ, θὰ τιμωρηθῇ μετὰ πρόστιμον καὶ μετὰ φυλάκιον ἐνὸς μηνός. Καὶ ὁ ὀφειλέτης ὅμως, ποῦ πληρώνει τοὺς τόκους, πρέπει νὰ προσέξῃ ὥστε νὰ κολληθῇ τὸ φοροῦσιμον, διότι διαφορετικὰ θὰ τιμωρηθῇ καὶ αὐτὸς μετὰ πρόστιμον.

Ἐπεικῶς ἐφέτος ἡ ὑπηρεσία τῆς φορολογίας δὲν θὰ τιμωρήσῃ μετὰ προσθέτους φόρους (προσαυξήσεις) ἐκείνους ποῦ δὲν θὰ μπορέσουν νὰ δώσουν τὰς δηλώσεις των τὸν Ἀπρίλιον καὶ θὰ τὰς δώσουν τὸν Μάιον. Πληροφορίαι καὶ ἔντυπα τῶν δηλώσεων, διὰ τὰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις, δίδονται εἰς τὸ παράρτημα τῆς Ἐφορίας Ἀττικῆς (ἐμπορικὸν τμήμα) εἰς τὴν ἄδὸν Μητροπόλεως ἀριθ. 47 εἰς τὰς Ἀθήνας, εἰς δὲ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὸ Ἐμπορικὸν Ἐπιμελητήριον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἐμμ. Ρέπουλη.

Διὰ τὰς ἄλλας κατηγορίας τῆς φορολογίας, δηλ. τὰς οἰκοδομὰς, τὰς γαίας, τὰ ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα κλπ. πληροφορίαι καὶ ἔντυπα τῶν δηλώσεων δίδονται εἰς τὸ Κατάστημα τῆς Ἐφορίας.

ΛΑΧΕΙΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

Ἡ Δευτέρα κλήρωσις τοῦ Λαχείου τοῦ Ἐθνικοῦ στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων θὰ γίνῃ ἀνυπερθέτως τὴν Κυριακὴν 28 Ἀπριλίου 1919 (11 Μαΐου 1919).

Σύνολον κερδῶν δραχμαὶ 200,000

Μέγα κέρδος δραχμαὶ 80,000

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'. - ΕΤΟΣ Α^ο (16^ο)

Ἀθήναι, Σάββατον, 20 Ἀπριλίου 1919

ΑΡΙΘ. 19 (828)

Ο ΛΥΤΡΩΜΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ἡ «ιερότης τῆς ιδιοκτησίας» εἶνε πλέον παλαιὸς θρύλος, πού κανεὶς δὲν πιστεύει σ' αὐτὸν ἀπὸ καιρὸ τώρα.

Ἰερὴ κι ἀπαράβιαστη στὸν περασμένον αἰῶνα, εἶχε τελευταῖα κλονισθῆ σύρριζα ἀπὸ τὰ κτυπήματα τῆς νέας οικονομικῆς καὶ δημοσιονομικῆς ἐπιστήμης. Φωτισμένοι μὲ τὸ φῶς τους οἱ συνταγματικοὶ χάρτες τῶν κρατῶν ὅλων — ξεχωριστὰ προοδευτικὸ μέσα σ' ὅλα τὸ Σερβικὸ Σύνταγμα — ἔχουν ἄρθρα γιὰ τὴν ιδιοκτησία πού δὲν τὰ καμαρώνουν βέβαια καθ' ὅλου οἱ ὀρθόδοξοι οικονομολόγοι.

Καὶ στὸν τόπο τὸ δικό μας ἐπιθέσεις σημαντικῆς εἶχεν ἡ περιφημὴ αὐτὴ «ιερότης» ἀπὸ τὸ Βενιζέλο στὴ Βουλί, καὶ στὴ συζήτησι τοῦ άρθρου 17 τοῦ Συντάγματος, ἀπαντῶντας στὸν κ. Τιμ. Ἡλιόπουλο τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1911 καὶ χαράζοντας τὴν ἀγροτικὴν του πολιτικὴν καὶ προφητεύοντας τὴ θύελλα πού ἐτοίμαζε βουβὰ τὸ παγκόσμιον κίνημα ἐναντίον τῆς ἀνισῆς, ἀδικίας καὶ ἀνελευθερίας κοινωνικῆς συνθέσεως, καὶ στὴ συζήτησι τοῦ νομοσχεδίου γιὰ τὴν προσωρινὴν ἐξασφάλισι τῶν κολλήγων πού ἔγινε τὸν Αὐγουστο τοῦ 1915, ἀπαντῶντας στὸν κ. Ι. Ἀθανασάκη.

Ἄλλὰ κτύπημα κατακέφαλα, τῆς ἀγροτικῆς ιδιοκτησίας εἰδικά, ἦταν τὰ τέσσαρα Διατάγματα τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως τῆς Θεσσαλονικῆς πού βγήκαν στίς 20 τοῦ Μᾶη τοῦ 1917 καὶ ἐκανόνισαν τὸν τρόπο τῆς ἀπαλλοτριώσεως τῶν τσιφλικιῶν καὶ τῆς μεταβιβάσεως των στοὺς καλλιεργητὰς των.

Καὶ τώρα, στίς 3 τοῦ Ἀπριλίου, στὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον Διατάγμα καί, σύμφωνα μὲ τὸν ἀπελευθερωτικὸν νόμον 1072 (δηλαδὴ τὰ τέσσαρα Διατάγματα τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως), ἀπαλλοτριώθηκε τὸ πρῶτον τσιφλικὸν στὴν Ἑλλάδα, τὸ Χαρβάτι, τοῦ τσιφλικούχου κ. Μ. Καλλιφρονᾶ, πού βρίσκεται μὴν ὥρα ἀπέξω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα.

Οἱ Χαρβατιῶτες, πού οἱ παπούληδες καὶ οἱ πατεράδες τους ἐφύτρεψαν τὰμπέλια τοῦ Χαρβατιοῦ, δὲν εἶχαν καταλάβει, οἱ ἄμοιροι, τὴν

ἀπελευθέρωσί τους τὴν πολιτικὴν, πού τοὺς χάρισαν μὲ τὸ αἷμά τους οἱ ἐπαναστάτες τοῦ 21. Ἀπὸ τὸν Τούρκον πασᾶ πού τοὺς ἐξουσίαζε, ξέπασαν σὲ νέον ἐξουσιαστὴν κι ἀφέντην, Ἑλληνα τώρα, ἀλλὰ ἐξουσιαστὴν κι ἀφέντην πάντα.

Τώρα μὲ τὸ Διατάγμα τῆς ἀπαλλοτριώσεως νοιώσανε οἱ χωρικοὶ νὰ ξεπλακῶνεται τὸ στήθος τους ἀπὸ μιὰ πλάκα βαρειά, ἀπὸ ἓνα βραχνᾶ ἀβάσταχτο.

Κ' ἔχαιρέτισαν τὴν ἡμέραν αὐτὴν ὡσάν ἡμέραν νέας ἀπελευθερώσεως, τῆς ἀληθινῆς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τὴν οικονομικὴν σκλαβιά.

Ἄς τὴ χαιρετίσουν τὴν ἡμέραν αὐτὴν καὶ οἱ ἄλλοι δουλοπάροικοι τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, οἱ μαῦροι κολλῆγοι τῆς Θεσσαλίας, τῆς Μακεδονίας, τῆς Φθιώτιδος, τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Ἀττικῆς ἀκόμα, ὅπου ἄλλα σαράντα χωριά-τσιφλίκια περιμένουν τὸ λυτρωμὸν τους ἀπὸ τὴν δουλείαν σὲ τρία μῆναστῆρια καὶ σὲ ὀκτώ-δέκα μεγαλοκτηματίες.

ΣΠ. Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΜΠΕΚΡΗ

Τὰ ὄνειρα πού βυζάξαμε μὲ τῆς καρδιάς μας τὸ αἷμα.
Πέταξαν καὶ χαθήκανε μὲς στῆς ζωῆς τὸ ρέμα.
Μὰ τάχα ἐμεῖς παντοτεινὰ τ' ἀφάστα θὰ ζητοῦμε; —
Βάλτε νὰ πιούμε!

Τὰ περασμένα σβύσανε, τὸ τώρα δὲ θὰ μείνει,
Τροπὴ τῶν χοίρων ἔγιναν οἱ πιδ λευκοὶ μας κρίνοι,
Μὰ τάχα πρέπει τοὺς νεκροὺς αἰῶνα νὰ θρηνοῦμε; —
Βάλτε νὰ πιούμε!

Ἀδέρφια, κάτω ἢ βάρκα μας στὸ μόλο, μᾶς προσμένει!
Ἐλάτε οἱ ταξιδιάρηδες νὰ πιούμε συναγμένο
Στὸ περιγιάλι τὸ παιδρὸ κι' ἄς γλεντοτραγουδοῦμε:
Βάλτε νὰ πιούμε!

Τάχατες κι' ὅποιος δὲ μεθᾶ, κι' ὅποιος δὲν τραγουδήσει,
Κι' ὅποιος στ' ἀγκάθια περπατᾶ, μιὰ μέρα δὲ θάφισει
Τ' ἀγαπημένο μας νησί, πού ἔτσι γερὰ πατοῦμε; —
Βάλτε νὰ πιούμε!

Πές μας πού πάει ὁ ἄνθρωπος, τὸν κόσμο σὺν ἀφίνει; —
Πές μου πού πάει ὁ ἄνεμος, πού πάει ἡ φωτιὰ πᾶ σβύνει;
Σκίτες ὄνειρων εἴμαστε, σύγνεφα πού περνοῦμε —
Βάλτε νὰ πιούμε!

Στὸ ἔχειλο ποτήρι μας εἶναι ὅλα ἐκεῖ γραμμένα:
Καπνοὶ εἶναι τὰ μελλούμενα, κι' ἀφρός τὰ περασμένα,
Καπνὸς κι' ἀφρός τὸ γέλιο μας κι' ἐμεῖς πού τραγουδοῦμε —
Βάλτε νὰ πιούμε!

Ἄκουσε! δὲν βιαζόμαστε νὰ φύγουμε, Βαρκάρη!
Μὰ σὺν εἶναι ὥρα γνέψε μας, δὲ σοῦ ζητοῦμε χάρη!
Μὰ ὅσο νὰ φύγεις πρόσμενε, κι' ἂν θέλεις σὲ κερνοῦμε —
Βάλτε νὰ πιούμε!

Κ. ΚΑΡΒΑΙΟΣ

Η ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΔΑ ΤΟΥ ΛΑΥΡΑΓΚΑ *

Ο σημερινός εορτασμός έχει εξαιρετική σημασία. Μετά τα εικοσιπέντε χρόνια της καλλιτεχνικής εργασίας του Λαυράγκα αρχίζει και αποκρυσταλλώνεται ένα μουσικό παρελθόν για τον τόπο μας, αποκτούμε το πρώτο κεφάλαιο της ιστορίας της νεώτερης Ελληνικής μουσικής. Και είναι εξαιρετική η θέση εκείνου που έδημιούργησε αυτό το κεφάλαιο, και ούτε μπορεί ποτέ η σημασία του να λιγοστέψει όσο λαμπρές σελίδες κι' αν ακολουθήσουν.

Είναι πολύ δύσκολο να κριθεί το έργο ενός μουσικού από τους συγχρόνους του. Χρειάζεται πάντα η προοπτική του χρόνου για να τοποθετηθεί στη θέση που του αξίζει σχετικά με τις επιρροές που έδεχτηκε και την επίδραση που άφησε στη μουσική κίνηση του τόπου του. Σχεδόν κάθε συνθέτης έχει να παλαίψη με χίλιες δυο δυσκολίες, σε όποια χώρα ή εποχή κι' αν ανήκει. Πολλές φορές η αντίζηλία και ο επαγγελματικός ανταγωνισμός εκράτησαν στην αφάνεια τους αγνότερους και ελιξιρινότερους δημιουργούς, και περνούσε κάποτε αιώνες για να κερδίσει και ένας Μπάχ ακόμα τη θέση που του αξίζει στη συνείδηση του κόσμου. Άλλοι βρίσκονται μπροστά σε τεράστιες δυσκολίες για να παρουσιάσουν το έργο τους άρτιο και να κατακτήσουν το κοινό.

Ο Λαυράγκας δεν είχε να παλαίψη ούτε με ζήλιους, ούτε με ανταγωνισμούς. Νού να βρεθούν; Μετρημένοι στα δάχτυλα οι σύγχρονοί του μουσικοί μας, είχαν να πολεμήσουν με κοινούς εχθρούς, το σομιπισμό και την αδιαφορία. Σομιπισμό που έμενε με το στόμα ανοιχτό μπροστά σε κάθε όποια δήποτε ξένη μετριότητα ή ανοστιά, στον κύκλο ιδίας της Γαλλικής ή Βιεννέζικης όπερέττας, αδιαφορία τέλεια ή και περιφρόνηση για κάθε δικό μας καλλιτεχνικό δημιούργημα.

Πόσες νέες καλλιτεχνικές δυνάμεις ενέκρωσε η εγληματική αυτή αδιαφορία της πολιτείας και του κοινού, τό ξέρουμε καλά. Ο καλλιτέχνης είναι το τρυφερότερο και το πιο ελαίσθητο λουλούδι μέσα σ' όλη την κοινωνική βλάστηση, που τ' ανθίζει μονάχα στην καθαρή ατμόσφαιρα της συμπάθειας, που τό μαρμαίνει ο παγωμένος αέρας της αδιαφορίας. Και ο τραγουδιστής πιο πολύ από κάθε άλλον καλλιτέχνη χρειάζεται να του ανοίγονται οι καρδιές. Έτσι έσώπασαν στον τόπο μας πολλά τραγούδια που θα ήταν ή χαρά και ή παρηγοριά γενεών. Κι' άλλοι τραγουδιστάδες ξενητεύθηκαν, έζησαν και ζούν άλλοι, σ' άλλες χώρες, όπου ξέρουν οι άνθρωποι ν' ακούνε και να χαίρονται τά τραγούδια τους. Ο Σαμάρας, ο Βάρβογλης κι' άλλοι.

Ο Λαυράγκας είχε τον ήρωά του να φύγει από τους ξένους τόπους, όπου θ' ακούγονταν με χαρά τό τραγούδι του και ήρθε στη δική μας τη χώρα να σηκώσει τό σταυρό του. Και να τον σηκώσει όχι μονάχα για τον εαυτό του, αλλά για όλους τους μουσικούς που

* Η όμιλία αυτή έγινε από την κ. Αύρα Θεοδοροπούλου στην άρχη της συναυλίας, που έδόθηκε στο Δημοτικό Θέατρο, στις 14 Άπρ. έ. έ. με την ευκαιρία του εορτασμού της 25ετηρίδας του Δ. Λαυράγκα.

ήρθαν και θάρθουνε κατόπι του. Για την ακατάβλητη επιμονή του, για τό Κεφαλλονίτικο πείσμα του, οι εναντιότητες ήταν σπυριούνια στη θέλησή του για να γκρεμισί τό φρούριο της αδιαφορίας που έχωριζε τον καλλιτέχνη από τις καρδιές του λαού. Στο μεγάλο του στίον πόθο έθυσιασε ακόμα και τις άτομικές του καλλιτεχνικές φιλοδοξίες, παραμελώντας τη δημοφιλία του έργου. Όμως με τό μεγάλο του έργο—και τό όμολογώ και τό κηρύττω πως είναι μεγάλο—με τό Έλληνικό Μελόδραμα, άνοιξε ένα τέτοιο στάδιο για τους μουσικούς μας, τους έφερε σε τέτοιαν επαφή με τον πολύ λαό, με τό μεγάλο κοινό, έχάρισε στο κοινό αυτό ένα πλούτο καλλιτεχνικό τόσο μεγάλο, που όχι μονάχα ή σημερινή γενεά, αλλά και όλες που θ' ακολουθήσουν, να του χρεωστούν αιώνια ευγνωμοσύνη.

Γέννημα της Κεφαλλονιάς, θροεμένο με την παράδοση της Ιταλικής όπερας που λούζει με τά μελωδικά της στοιχεία τά μυρωμένα Έφτάνισα, ήταν φυσικό να τραβήξει τό Λαυράγκα ή γειτονική πατρίδα της τέχνης που ζύτησε μέσα του τις πρώτες μουσικές συγκινήσεις. Κι' αφού έμεινε μερικά χρόνια στη Νεάπολη, μαθητής στο Ώδειο, θέλησε να πλουτίσει την επιστήμη του με τη λεπτότερη καλλιτεχνική αντίληψη—Γαλλικής σχολής, και πήγε στο Παρίσι και έγινε μαθητής του Dubois, του Xavier Leroux, του Massenet. Διακρίθηκε στη σύνθεση, τελείωσε τά άνώτερα μαθήματα και βγήκε από τό Ώδειο με όλα τά προσόντα για ένα λαμπρό μουσικό στάδιο. Αμέσως άμέσως βρήκε δρχήστρα να διευθύνει σε μελοδραματικό θίασο και έγύρισε πολλές πόλεις της Γαλλίας, κερδίζοντας έτσι πείρα και ικανότητα. Τι πιο εύκολο για τό Λαυράγκα να εξακολουθήσει αυτή τη σίγουρη και ικανοποιητική εργασία, όταν, έπειτα από τό σύντομο διάλειμμα της στρατιωτικής του θητείας—έπαιξε με λίγους μήνες γκράν κάσσα στο Μεσολόγγι υπό τον κ. Σπύρο Κίσαρη—Ξαναγύρισε στη Νεάπολη; Όμως ο Λαυράγκας είχε μέσα του τό νοσταλγικόν όνειρο του Ώδυσσέα, και κανένα από τά θέλητρα της Κίρκης Φραγκιάς δεν έστάθηκε ικανό να του πνίξει τον πόθο να ζήσει και να δουλέψει για τον τόπο του. Ήξερε τί τον έπεριμενε. Ήξερε πως έπρεπε να γίνουν όλα από την άρχη και όλα από αυτόν τον ίδιον. Όρχήστρα, κόρα, ήθοποιοί, λιμπρέττα. Τίποτε δεν τον έκανε να δειλιάσει. Η άπόφραση ώριμαζε μέσα του σιγά σιγά όσο να βρεθεί ή κατάλληλη στιγμή για να πραγματοποιηθεί τό μεγάλο του όνειρο—τό Έλληνικό μελόδραμα. Ξαναγυρίζει στο Άργοςτόλι, όπου γράφει τό μελόδραμα του «Η ζωή είναι όνειρο» άπάνω στο όμώνυμο δράμα του Κάλδερον, με λιμπρέττο Ιταλικό.

Δέν ήταν εύκολο τότε να φαντασθή κανείς όπερα με κείμενο Έλληνικό. Η Ιταλική γλώσσα ήταν στη συνείδηση του κόσμου όλου εδώ ή μόνη κατάλληλη για τη μουσική. Δέν είχε σημαίνει ακόμα ή ώρα για τό μεγάλο έργο του Λαυράγκα. Έπρεπε να περάσουν κάμποσα χρόνια, να γυρίσει στο άναμεταξύ στην Ιταλία, να διευθύνει δρχήστρες και θιάσους σε διάφορες πόλεις ως που να καλήξει στην Άθήνα στα 1894 όπου τον καλούσαν να διευθύνει τη Φιλαρμονική, που μόλις τότε είχε ιδρυθεί.

Άπό εκεί και έστερα αρχίζει ή άσπείραστη και

ακατάπανστη δράση του Λαυράγκα στην Ελλάδα και για την Ελλάδα. Η Φιλαρμονική ήταν γι' αυτόν ο πρώτος πυρήνας. Εκεί μορφώνει σιγά σιγά χορωδία και ορχήστρα. Στα 96, για τους Ολυμπιακούς Αγώνες γράφει το «Πένταθλον» που παίζεται μια φορά μονάχα στο Δημοτικό Θέατρο. Η μακαρίτης Βαζαρέλλης και ο κ. Α. Κανακάκης τραγουδούν τα σόλα με χορωδία και ορχήστρα της Φιλαρμονικής. Από εκεί και ύστερα αποκρυσταλλώνεται μέσα του η οργάνωση του Ελληνικού μελοδραμάτος και μαζί με τον φίλο και συναγωνιστή του τον μαέστρο Λουδοβίκο Σπινέλλη, με τον βαρόνο Βαζαρέλλη και τον τενόρο Χατζηλουκά—νεκροί τώρα, αλλοίμονο, όλοι τους—εκατόρωθωσε να δώσει στα 1900 τη «Μπόου» μεταφρασμένη Ελληνικά. Η μετάφραση—την ξέρετε όλοι—αδέξια και ακαλαίσθητη, ήτανε μολαταύτα ένα τεράστιο βήμα προς την εκκαίκευση της μελοδραματικής μουσικής. Τα αποτελέσματα είναι γνωστά. Από τη στιγμή που μπήκαν Ελληνικά λόγια άρχισε το μελόδραμα να απλώνεται σε όλα τα στρώματα της κοινωνίας και πρό πάντων στο λαό, και δεν δυσκολεύεται να πω πώς το Ελληνικό Μελόδραμα του Λαυράγκα μόδες τις ατέλειές του στην έκτελεση που ήταν φυσικό να παρουσιάσει με τα μέσα που μπορούσε να διαθέσει, έφερε πολύ περισσότερο αποτελέσματα για την εκκαίκευση της μουσικής στον τόπο μας από κάθε άλλη μουσική οργάνωση. Οφείλουμε να το όμολογήσουμε. Χωρίς το Ελληνικό Μελόδραμα του Λαυράγκα δεν θα είχαμε ακούσει εδώ ούτε τη «Μάρτυρα» του Σαμάρα, ούτε τον «Πρωτομάστορα» και το «Δαχτυλίδι της Μάνας» του Καλοιορίη, και θα έπρεπε να περιμένουμε πολλά χρόνια ακόμα οι συνθέτες μας για να ιδούνε τα έργα τους εκτελεσμένα στην Ελλάδα από Έλληνες καλλιτέχνες.

Στην αρχή ο θίασος του Λαυράγκα ήταν ανακατεμένος, Ελληνικός και Ιταλικός—τα γυναικεία ρόλα τα έπαιζαν Ιταλίδες. Επί τέλους όμως έγινε το θεάμα ν' αναίθη και μια Ελληνίδα στη σκηνή. Η πρώτη που αποφάσισε να κάμει το τολμηρό αυτό βήμα ήταν η Α-νίς Αθηνα Ρουσσάκη, mezzo soprano. Την ακολουθήσαν οι δύο αδελφές Θεοδωρίδου (ή μία είναι ή κ. Βλοχοπούλου που μαζί με την κ. Αρτεμη Κυπαρίση είναι τα δυο λαμπρότερα άστρα της Ελληνικής μουσικής σκηνής), έπειτα άλλες ή κ. Ρεβέκκα, οι Δ-νίδες Αλεξάνδρα Παντζοπούλου και Ηερπινιά.

Το Ελληνικό Μελόδραμα εφρόντισε να μεταφρασθούν στη γλώσσά μας ακόμα και Ελληνικά μελοδράματα γραμμένα Ιταλικά, όπως ο «Μάρκος Μπότορας» του Καρρέο. Επαιχθήσαν τότε τα «Δύο Αδέλφια» και η «Μάγισσα» του Λαυράγκα με λιμπερέτο γραμμένο από τον ίδιο, και στα 1909 το μεγάλο του μελόδραμα ή «Διδώ», σε Libretto του κ. Π. Δημητρακοπούλου. Το έργο του αυτό είναι το πρώτο αληθινα σημαντικό Ελληνικό μελόδραμα. Αν λογαριάσουμε πώς οι όπερες του Σαμάρα ήταν όλες Ιταλικές και μονάχα στο τέλος της ζωής του, πάλι χήρη στο Ελληνικό μελόδραμα, έγραψε Ελληνικά και για την Ελληνική Σκηνή. Η μορφή του έργου είναι τέτοια που μπορεί κανείς να το κατατάξει στην Ιταλική σχολή της τελευταίας εποχής του Βέρδη. Μεγά-

λο ιστορικό δράμα, με χορωδίες, με τραγική λύση, με πλούσια ένορχήστρωση.

Ο Λαυράγκας δεν μπορεί βέβαια να θεωρηθῆ ως αντιπρόσωπος της έθνικῆς μας μουσικῆς. Όσο κι αν έγραψε χαριτωμένα πράγματα άπάνω σ' Ελληνικά θέματα—Ελληνική Σουίτα, Πρελούδιο και Φούγκα άπάνω σε Ελληνικά μοτίβα—όμως τα μεγάλα του έργα και πρό πάντων ή Διδώ έχουνε φανερό ή σφραγίδα της Ιταλικῆς σχολῆς. Κι' όμως άνθρωπος τόσο πολύ Ρωμιός όπως ο Λαυράγκας, δεν μπορούσε παρά να καθρεφτίσει ένα μέρος από την Ελληνική του ψυχή στο έργο του μέσα. Και το βρίσκουμε καθαρά το κομμάτι αυτό του σφραγιδῆ μας, τη γραμμή των βουνών μας, τον άπιαστο κι' άβυλον αυτόν Αττικών αιδέσρα, στη λιτή του μουσική, στο συγκρατημένο λυσιό του, που δεν ξεπέφτει ποτέ σε προσηγιά, αλλά μένει πάντοτε σένα μέτρο εύγενικό. Και είναι λυπηρό που τον απορρόφησε τόσο πολύ ή οργάνωση του Ελληνικού Μελοδράματος. Αν του είχε δοθῆ κι' ο καιρός και ή άνεση να δημιουργήσει περισσότερο, θα παρουσίαζε δίχως άλλο έργα που θα αποτελούσαν μια νέα σχολή με ξεχωριστά χαρακτηριστικά, ένα κεινύριο φυτό θρεμμένο σ' Ελληνικό γῶμα και ποτισμένο με τις πλούσιες πηγές της Ιταλικῆς και της Γαλλικῆς σχολῆς. Όμως ο Λαυράγκας έθυσίασε ήρωικά τις ατομικές στίς έθνικές του φιλοδοξίες. Έξόδεψε τη ζωή του ολοκληρη με στατάλη για να πραγματοποιήση το μεγάλο έθνικό του όνειρο. Κι' όσο περνούσε από το χέρι του το κατόρωθωσε.

Κι' όλοι οι νέοι μουσικοί που θα γεννηθούν στον τόπο μας και θα θελήσουν να μιλήσουν στα πλήθη με το τραγούδι τους και να συγκλονίσουν τα πλήθη, θα βρούν ανοιχτές γι' αυτούς τις Ελληνικές καρδιές και θα ξέρουν πώς το χρεωστούν αυτό στον εύγενικό Λαυράγκα, που αγωνίστηκε τον καλόν άγωνά, που έζησε τη ζωή του για την Ελληνική μουσική και για τον Ελληνικό λαό και εκέοδισε μαζί με τη Δόξα κάτι ακόμα πιο μεγάλο—την Αγάπη.

ΑΥΡΑ ΘΕΟΥ

ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΜΟΥ

Δάση πυκνά, βουνά ψηλά δὲ χάδεψε ή φωνή μου κι' ούτε σε κάμπος μακρυνούς ξανοίχτηκε ή ψυχή μου. Εμένο κάθε μου χαράς και κάθε θλίψης μου λαλή την άκουσε ή βραχόσπαρτη του Τόπου μας άκρογαλιά. Κι' όλα της μαύρης λύρας μου τα σιγανομλήματα τά δέχτηκαν οι θάλασσες, τάγκάλισαν τα κύματα.

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΧΕΛΙΔΟΝΙ

Γλυκό μου χελιδόνι, τί πετῆς σιμά μου κι' αντίκριζεις τη ματιά μου; Την άνοιξη να μου μηνύσης μή ζητῆς, για ν' αλαφρώση ο πόνος στην καρδιά μου; Το μήνυμά σου σύρε το παιδρό αλλού να δώσεις, να γιορτάσουν άλλοι, γιατί μέσ την καρδιά μου παγερό γρικῶ χειμῶνα, χιόνια, άνεμοζάλη.

Ἰαννουαρίου 1919.

ΦΟΙΒΟΣ ΛΑΡΑΣ.

ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΑ

ΟΑΣΗ

Ἄναπνά, κινούμαι, ζω πέντε ἡμέρες τώρα σ' ἔ-
τασ παράδεισο εὐκρινελάς.

Οἱ ἄνθρωποι πὸν μὲ καλημερίζουν, πὸν μὲ πλησιάζουν, πὸν μοῦ κουβεντιάζουν, πὸν περπατοῦν μαζί μου στὴν περιορισμένη ἀλλή τῆς φυλακῆς, δὲ μὲ ἀπατοῦν, δὲ μὲ κοροϊδεύουν, δὲ μοῦ ἀποκρίπτον μὲ χίλιες μπερναντιῆς τὸν ἑαυτὸ τους.

Ὁ φονιάς μοῦ τὸ λέγει παληκαρίσια, σὰν ἄντρας τίμιος:

— Εἶμαι φονιάς!

Ὁ κλέφτης τὸ ἴδιο. Κι' ὁ πλαστογράφος κι' ὁ ἀπαιτιώνας κι' ὁ κάθε ἐγκληματίας, περριφανεύεται γιὰ δ,τι εἶναι καὶ τὸ θεωρεῖ ἄντρισο νὰ κρυφτεῖ.

Ἐγὼ στὴν κοινωνία ἔξω;.. Ὡ, στὴν κοινωνία ἔξω θεωρεῖται ἀπαραίτητο τὸ ψυχικὸ φκισαίδωμα. Ὁ φονιάς θὰ σὲ πλησιάζει μὲ τὴ μάσκα τοῦ ἀγγελικώτερου ἀνθρώπου. Ὁ κλέφτης, πρὶν σοῦ πάρει τὸ πορτοφόλι σου, θὰ σοῦ μιλάει ὥρες κι' ὥρες γιὰ ἐπιτιμότητα καὶ ἀρετῆ. Ὁ ἀπαιτιώνας θὰ σοῦ κάνει διδασχὴ περὶ ἀφιλοκερδεῖας καὶ ὁ πλαστογράφος περὶ ἀξιοπρεπείας καὶ ὁ λῃγνος περὶ ἠθικῆς καὶ ὁ αἰσχροκερδῆς περὶ ἀλληλεγγύης.

Πόσο εὐκρινέστεροι καὶ πόσο ἠθικώτεροι εἶναι οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ μέσα καὶ πόσο ἀνετώτερα ἀναπνέει καὶ ζεῖ κανεὶς μαζί τους!

Σὰς τ' ὁμολογῶ πὸς ἦσαν σιγμῆς πὸν τὸ σκέφτηκα, καὶ πὸν τὸ πιστεῖσα κιόλας, πὸς φυλακῆ εἶναι ὄλος ὁ ἄλλος κόσμος καὶ πὸς μόνο λευτεροὶ ἄνθρωποι εἶμαστε ἐμεῖς, οἱ ἕκατὸ ἢ οἱ διακόσιοι τάχα φυλακισμένοι, πὸν ζοῦμε πίσω ἀπὸ τὰ κάγκελα.

ΚΑΠΑΡΗΣ

Σαπλωμένος σὸν κρεβάτι μου, περιμένο τὸ Φατοποιάκη νὰ μοῦ ἀέσει τὸ μεσημεριανὸ καφέ μου. Ὁ Κάπαρης, ὁ θαλαμηπόλος μου (γιατὶ τᾶχουμε ὄλα τ' ἀγαθὰ τοῦ καλοῦ Θεοῦ ἐδῶ μέσα, ἀκόμα καὶ θαλαμηπόλο!), ἀφοῦ ἔχει ἦδη καθαίσει τὸ τραπέζι μου, στέκεται ἀπέναντί μου, ἀκουμπώντας στὸν τοῖχο καὶ κεντρίζοντας τὰ τοῖνασέτια πὸν τοῦγω δάσει.

— Αἱ, καπιένε Κάπαρη, τοῦ λέω χασμουριώνας, κι' αὐτὸ θὰ περάσει...

— Ποιὸ; μὲ ρωτᾶει καὶ καρφώνει πάνω μου τὰ ἐξυπνώτατα μάτια του.

— Ἡ σκοπιμότης, σὸν Κάπαρη, ἢ σκοπιμότης!

— Τί εἶναι αὐτὸ πάλι τὸ χωρατὸ;

— Εἶνε τὸ τρουεσὸ ἐγκλημά μου! Γιατὶ, ξέρεις;

Ἡ σκοπιμότης μ' ἔνοιξε στὴ φυλακῆ!...

Ὁ Κάπαρης ἀνοῖξε περισσότερο τὰ μάτια του. Τί νὰ εἶναι ἀρὰ γε αὐτὸ τὸ ἐγκλημα πὸν τᾶχουμε γιὰ πρώτη σοσά; Φόνος; Κλοπῆ; Ἐμπρησμός; Διάρρηξη; Βιασμός; Τί νάσαι;

— Ἔτσι, λοιπὸν, ἢ σκοπιμότης! ψιθύρισε. Καὶ τί ἐγκλημα εἶναι αὐτό;

— Ἔξω κ' ἐγὼ!

— Ἄν ξέσεις γιατί φυλακίστηκες: Ἐγὼ τοῦλάχιστο ξέρω γιατί φυλακίστηκα!.. Ἐγὼ σκότωσα τὸν ἀδερφὸ μου!..

Ἐαρινώσθηκα. Ἀδερφοχτόνος λοιπὸν ὁ Κάπαρης; Τὸ παιδί αὐτὸ τὸ ἡμερὸν, τὸ τίμιον, τὸ καλοκάγαθον, πὸν μᾶς ὑπηρετεῖ μὲ τόση προθυμία καὶ μὲ τόση τιμιότητα, πὸν ἀπὸ τὸ πρῶτὸ πὸν θ' ἀνοίξει ἢ φυλακῆ ἔως τὸ θράδν, πὸν θὰ κλείσει, ἀνεβοκατεβαίνει τις μεγάλες σκάλες χίλιες φορὲς καὶ μπαινοβγαίνει στὰ δωμάτια μας καὶ μᾶς τὰ καθαρίζει καὶ μᾶς στρώνει τὰ κρεβάτια καὶ μᾶς σερβίρει τὸ φαῖ καὶ μᾶς κάνει ὄλα τὰ θελήματα; Τὸ παιδί αὐτὸ μὲ τὸ γκοῖσο ριγατὸ κοστοῦμι τῆς φυλακῆς, πὸν ὄλοι τὸ σμπεθοῦμε ἐδῶ μέσα γιὰ τὴν προθυμία του καὶ γιὰ τις ἔξυπνες κουβέντες του, ἔχει πέσει σ' ἓνα τόσο μεγάλο ἐγκλημα;

— Δεκάξη χρόνων ἐγκληματίασα, μοῦ εἶπε. Ἐχω τέσοερα χρόνια στὴ φυλακῆ. Θέλω ἄλλα πεντέμισο ἀκόμα χρόνια γιὰ νὰ θῶ. Ἐντάμιση χρόνια καταδικάσθηκα... Βασὺ τὸ ἐγκλημά μου, βλέπεις...

— Ἀπὸ πὸν εἶσαι, Κάπαρη;

— Ἀπὸ τὸ Ἄγιο...

— Ἐρχονται καμιά φορὰ οἱ δικαί σου καὶ σὲ βλέπουν; Σοῦ γράφουν καμιά φορὰ;

— Καὶ μοῦ γράφουν κ' ἔρχονται...

— Σ' εὐχώρεσαν;

— Μ' εὐχώρεσαν. Ἐγὼ ἄμωκς...

— Ἐοῦ, τί;

— Ἐγὼ δὲν εὐχώρεσα τὸν ἑαυτὸ μου...

Νά, ἔνας λόγος μεγάλος, θαλαμμένος ἀπὸ τὰ κατὰ-βαθα τῆς ψυχῆς του, πὸν ἀξίζει νὰ τοῦ πληρωθεῖ μὲ τὴ Βασιλικὴ Χάρη γιὰ τὸ ὑπόλοιπο τῆς ποιῆς του. Μόνο κείνος πὸν δὲ σιγερῶν τὸν ἑαυτὸ του γιὰ κᾶτι, μεγάλο ἢ μικρὸ, πὸν ἔκαμε, τοῦ ἀξίζει νὰ θρῖσκειται ἔξω ἀπὸ τὴ φυλακῆ.

ΤΟ ΒΑΠΟΡΙ

Ἡ φυλακῆ μας εἶναι τὸ μεγάλο τὸ βαπόρι. Ταξιδεύουμε μ' αὐτὸ, κὲ ὄλο ταξιδεύουμε. Μέσα σὸν πέλαγο πάντα, μέσα σ' ἓνα πέλαγο ἀγριεμένο, ὅπως εἶναι ἡ Κοινωνία. Μόνο οὐρανὸ καὶ θάλασσα βλέπουμε. Καὶ στεριὰ πονθενά. Καὶ τὰ ματιασμένα κίματα σποῦν ἀπάνω στὰ γερά πλευρὰ τοῦ βαποριοῦ, σιὸς παχιὸς τοῖχους τῆς φυλακῆς μας.

Καὶ μᾶς θάζουν μέσα σὸν βαπόρι καὶ μᾶς ξεπροτοδίζουν οἱ δικαί μας κ' οἱ φίλοι μας καὶ μᾶς εἰχονται καλὴν ἀντάμωση, κὲ ἀρχινάει τὸ ταξίδι, τὸ μακρινὸ ἢ τὸ κοντινὸ, ἀνάλογα μὲ τὸν καθένα μας.

Γιὰ πὸν ταξιδεύουμε; Πόσον καιρὸ θὰ κρατήσῃ τὸ ταξίδι μας; Ὁ Νόμος τὸ ξέρει.

Γιὰ τοὺς ἐποδίκους ἢ διάρρηκτα τοῦ ταξιδιοῦ εἶναι ἀγνωσιη. Μεθαύριο θὰν τὸ μάθουν. Μεθαύριο θὰν τὸ μάθουν πόσους μῆνες ἢ πόσα χρόνια θὰ κρατήσῃ τὸ ταξίδι τους. Σήμερα μόνο τὸ ἐποπεινεται, τὸ ἐπολογίζον. Μπορεῖ οἱ ἐπολογισμοὶ τους αὐτοὶ ν' ἀποδειχτοῦν λαθεμένοι, νὰ γλαστοῦν, κ' ἐκεῖ πὸν λογαριάζονε γιὰ ὀλιγόροιο τὸ ταξίδι τους, ν' ἀποφρασιστεῖ πολίχρονο—καὶ κᾶποτε καὶ παρσιεινὸ ταξίδι.

Γιὰ μᾶς τοὺς καταδίκους ἀλλάζον τὰ πράματα. Ἐμεῖς κοιμόμαστε καὶ ἐπινοῦμε ἡνοχοι. Τὴν ἔχομε πὰ πάρετ τὴν ἀπόφαση. Τὸ ξέρουμε γιὰ πόσον καιρὸ θὰ ταξιδεύουμε καὶ καρτεροῦμε νὰ περάσει αὐ-

τὸς ὁ καιρὸς, καὶ μετροῦμε μὲ ἀγωνία τὶς ἡμέρες καὶ τὶς ὄρες, καὶ ἀπὸ τὸ κατὰστρομα ἐξετάζουμε νύχτα μέρα τὸν βροῦντα γιὰ νὰ ξεχωρίσουμε σὶα βάρη του κανένα σημάδι γνώριμο, πὸν νὰ μᾶς προμηνάει πὸς ὑγώνουμε σὶὰ χαρούμενα ἀκρογιάλια μας, ὅπου δ' ἀγκυροβολήσῃ τὸ βαπόρι καὶ θάρσῃν οἱ βάρκες νὰ μᾶς πάρουν ἀπ' αὐτὸ καὶ νὰ μᾶς φέρουνε σὶὰ σπιτάκια μας.

Η ΣΚΙΑ

Συνεχισμένος ὁ οὐρανός. "Ὀλη τὴν ἡμέρα ψιλόβρεχε καὶ ἡ νύχτα ψυχρή, ἱσχυρερὸ τὸ κοῦο.

Ὅχιτὼ ἐπάνω κάτω ἡ ὥρα. Στέκομαι μπρὸς σὶο μεγάλο παράθυρο, τὸ ὀρθάνοιχτο, μὰ καὶ τὸ σιδερέφυρατο, καὶ μου μοιροῦν τὸς στίχους:

Τώρα θέλω ν' ἀνοίξω
βαρεῖς πόρτες. Κλειδιά!
Τὰ κρατῶ. Μὲ προσμένουν
θησαυροὶ καὶ ἀγαθά!

Θέλω ν' ἀνοίξω βαρεῖς πόρτες, μὰ τὰ κλειδιά δὲν τὰ κρατῶ ἐγὼ. Τὰ κρατοῦν οἱ δεμοσφύλακες. Κι ὡς τόσο ἐγὼ ξεγελιέμαι. Ἐπιμένω νὰ ξεγελιέμαι. Καὶ συγχολῶ τὸς στίχους.

Ὁ ἡλεκτρικὸς περνάει, ὀλίγα μέτρα πὸ πέρα ἀπὸ τὸ παράθυρό μου, κατὰ γωτος, μὲ γληγοράδα ἀστραπῆς. Ἐλευτέρος ἀνθρώπος σ' ἐλεύτερο ἀκρογιάλια φέρονε. Τὰ φῶτα τοῦ Φαλήρου καὶ τοῦ Πειραιῶς, σὸν παραστροιαιόμενα ἀστεράκια μου φαίνονται. Ὁ Ἀπτικὸς ἐλαιώνας, μέσα στὴ σκοτεινιά τῆς νύχτας, δὲ μὲ συγκινεῖ καθόλου. Σκεδὸν δὲν τὸν βλέπω. Μοῦ φαίνεται καὶ αὐτὸς φυλακισμένος, σὸν καὶ μένα, γιὰ ἔγκλημα οκολιμότητος.

Βλέπω μόνο τὰ φῶτα. Μὰ καὶ τὰ φῶτα σὲ λίγο μὲ κοροῦζουν. Γιὰ νὰ ξεκουραστῶ ῥίγγω τὰ μάτια μου σὸν ἀλόγυρο τῆς φυλακῆς, μὲ τὸς ψηλοὺς τὸς τοίχους, πὸν ἀπλώνεται κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρο. Κάτι κινεῖται μέσα στὴν ἐρημικὴ αὐλή. Μιὰ οκιά. Καὶ κινεῖται μὲ βαρὸν καὶ θραδὸν θῆμα. Καὶ μιὰ ἄλλη οκιά, λίγο πὸ πίσω, τὴν ἀκολουθεῖ μὲ τὸ ἴδιο θῆμα.

Ἡ πρώτη οκιά εἶναι ὁ ἄνθρωπος, πὸν ἔχει καταδικαστεῖ σὲ «ἀστρογὰν ἀπομόνωσι», πὸν περνάει 23 1)2 ὄρες τὸ μερονύχτιο σ' ἓνα σιενόχωρο κελλὶ κατὰκλειστος καὶ κατὰμονος καὶ πὸν τοῦ ἐπιτρέπεται μισὴ ὥρα, ὅταν οἱ ἄλλοι φυλακισμένοι κλειστοῦν σὶὰ δωμάτιά τους, νὰ περπατήσῃ στὴν αὐλὴ καὶ νὰ ἀναπνεύσῃ καθαρὸν ἀέρα. Καὶ ἡ ἄλλη οκιά, εἶναι ἡ οκιά τοῦ δεμοσφύλακα.

Καὶ περπατοῦν οἱ δὺο οκίες ἐπάνω κάτω στὴν αὐλὴ, μὲ τὸ ἴδιο βαρὸν καὶ θραδὸν θῆμα, σοβαροὶ καὶ ἀμίλητοι καὶ ἀγοῦ τὸ χορτάσω καὶ αὐτὸ τὸ θέαμα, πηγαίνω νὰ κοιμηθῶ, εὐλογώντας τὸ μεγαλοδύναμο πὸν μ' ἔχει ἀπαλλάξει, ἔως τὴν ὥρα, ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη αὐτὴ θηριωδία πὸν λέγεται «ἀστρογὰ ἀπομόνωσις».

Ο ΜΑΧΑΛΑΣ ΜΑΣ

Εἴμαστε φυλακισμένοι σὶο ἐπάνω πάτωμα, τὸ ἀριστοκρατικὸ, τὸ προνομιακὸ, πὸνδναι προσδιορισμένο γιὰ τὸς καλοὺς καλοὺς, μαθές, γιὰ τὸς «ἐν τέλει»,

ἐπιστήμους, ἀξιοματικούς, δημοσιογράφους κτλ.

Τὸ δωμάτιο τὸ δικό μου—μισοδικό μου, γιὰ τὸ ἄλλο τὸ μισὸ ἀνήκει σὸν ἀφεντιάνθρωπο γιὰτὸ, τὸ ἄλλοτε πρόεδρο τοῦ «Συλλόγου τῶν Ἀδικαλάκτων Φιλελευθέρων», φεῦ! — εἶναι τ' ἀκρινὸ πρὸς τ' ἀριστερά, σὶμὰ σὶο παράθυρο ἀπ' ὅπου φαίνεται ἡ Καλλιθέα, τὸ Φάληρο, καὶ ἄλλα πολλά, εἶναι ὁ ἀριθ. 3, μὰ ἔχει καὶ ξεχωριστὸ ὄνομα, «Σύλλογος ἀδικαλάκτων φιλελευθέρων» βαφτίστηκε—γιὰ τὸ ὅλα τὰ δωμάτιά μας ἐδῶ ἐπάνω τᾶχουμε σαρκαστικώτατα βαφτισμένα.

Ἀ.χ. τὸ πλαῖνό μου, τὸν ἀριθ. 2, τᾶχουμε βαφτίσει «Πολιτικὸ γραφεῖο», γιὰ τὸ ὅθθαίος δικηγόρος πὸν κάθεται μέσα μὲ τὸν Καλαματιανὸ ἀξιοματικὸ, ὅλο καὶ πολιτικολογοῦν καὶ κεῖ μέσα, σὶο δωμάτιο αὐτὸ, μαζεύονται καὶ οἱ ἄλλοι, οἱ ὀμφορονές τους, καὶ σχολιάζουν τὰ πολιτικὰ νέα πὸν διαβάζουν στὶς ἐφημερίδες. Ὁ ἀριθμὸς 1 λέγεται «Λαχαναγορά», γιὰ τὸ ἔχει δέκα κρεβάτια καὶ ἰσαριθμὸς ἀνθρώπους μὲ ἰσάριθμα ἐπαγγέλματα, γοῦσια, ἰδιοτροπίες καὶ φρονήματα. Τὸ ἀντικρινὸ του, ὁ ἀριθ. 6, εἶναι τὸ «Πατριαρχεῖο», πὸν κατοικεῖ σ' αὐτὸ ὁ Δήμαρχος Καβάλλας καὶ ἓνας ἐθγενικώτατος γιὰτὸς ἀπὸ τὴ Λαμία. Τὸ πλαγινὸ του, ἀριθ. 5, εἶναι τὸ «Γενικὸ Ἐπιτελεῖο», γιὰ τὸ ἔχει μέσα φιλοξενοῦνται ἀξιοματικοὶ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θάλασσας, πὸν καταστρογᾶνον σκεδία πῶς θὰ πάροουμε τὴν Πόλη καὶ πῶς θὰ θροῦμε ἀπὸ τὴ φυλακὴ. Κι ὁ ἀριθ. 4, τὸ ἀντικρινὸ μας δωμάτιο, εἶναι τὸ «Ἀρχηγεῖο τῆς Χωροφυλακῆς», γιὰ τὸ κάθονται σ' αὐτὸ δὺο ἀξιοματικοὶ τῆς χωροφυλακῆς καὶ ἓνας γιὰτὸς στρατιωτικὸς.

Ἐχομε, βλέπετε, καὶ ἐμεῖς, οἱ προσωρινὰ ἐξόριστοι τῆς κοινωνίας, τὸ μαχαλᾶ μας ἐδῶ ἐπάνω, καὶ ἔτσι σκοτιῶνομε τὴ μονοτονία μας. Τὰ παιδία παίζει, μὰ καὶ οἱ φυλακισμένοι τὸ ἴδιο κάνουμε, ἐντυχῶς.

Φυλακὲς Συγγροῦ, Μόρτης τῆς 1919.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Σ' αὐτὸν τὸν κόσμο δὺο μόνο τραγωδίες ὑπάρχοουν: Ἡ μιὰ εἶναι νὰ μὴν ἀποχτήσῃ κανεὶς κείνο πὸν ἐπιθυμεῖ, καὶ ἡ ἄλλη νὰ τὸ ἀποχτήσῃ. Ἡ τελευταία εἶναι ἡ πολὺ χειρότερη—αὐτὴ ἡ τελευταία εἶναι πραγματικὴ τραγωδία.

ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΙΛΔ

Κάθε ἀδικία μᾶς κλονίζει τὴν ἐμπιστοσύνη πὸν στηρίζουμε σὸν ἑαυτὸ μας καὶ σὸ πεπρωμένο.

ΜΑΤΙΡΛΙΓΚ

Καιμὰ δύναμη τοῦ Κόσμου δὲν ξεθυμαίνει περισσότερο ἀπὸ μιὰ ἰδέα πὸν κατεβαίνει στὴν καθημερινὴ ζωὴ.

ΜΑΤΙΡΛΙΓΚ

Ἡ Βία τὴν κάθε εὐγενική
καὶ ἀγνή καρδιὰν ἀγριεῖ.

Τὸ Δίκαιο μόνον ὁ κακὸς
λευτέρα δὲ γυρεύει.

ΤΕΓΚΝΕΡ

ΜΑΞΙΜΟΥ ΓΚΟΡΚΗ

ΜΠΡΟΣ ΣΤΗΝ ΟΨΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Μπροστά στην όψη της αόστηρης Ζωής στεκόταν δυο άνθρωποι, που ήταν κι' οι δυο τους δυσ-αρεστημένοι μαζί της. Στο ερώτημά της: «Τι περιμέ-νετε από μένα;» αποκρίθηκε ο ένας με αποκατωμένη φωνή: «Με άγανακτεί η όμοιότητα των αντιφάσεων σου» το πνεύμα μου ζητά το κακό να βρει το νό-μα της ζωής, και η ψυχή μου είναι γεμάτη σκοτει-νές αμφιβολίες. Η συνειδήσή μου μου λείει στο βάθος της ψυχής μου πώς ο άνθρωπος είναι το καλύτερο απ' όλα της γής τα πλάσματα...»

«Τι ζητάς από μένα;» ρώτησε η Ζωή με άπαθεια.

«Εύτυχια... Για την εύτυχία μου πρέπει να συμ-βιάσεις δυο πράματα που πολεμούν τόνα με τ'άλλο μες στην ψυχή μου: το δικό μου το «θέλω» με το δι-κό σου το «πρέπει».

«Επιθύμησε, κεινο που για μένα πρέπει;» αποκρί-θηκε αόστηρά η Ζωή.

«Δε θέλω να θυσιάσω για σένα!» φώναξε ο άνθρω-πος. «Εγώ θέλω νάμαι ο κυρίαρχος της ζωής κι' εί-μαι υποχρεωμένος να βασανίζομαι κάτω απ' το φρι-χτό βάρος των νόμων της. Για ποιό σκοπό;»

«Μία δά πιο άπλά!» ειπε ο δεύτερος άνθρωπος που στεκότανε πιο κοντά στη Ζωή. «Όμως ο πρώτος προ-χώρησε, δίχως να δώσει προσοχή στα λόγια του συν-τρόφου του:

«Θέλω λευτεριά, θέλω η ζωή μου να βρίσκεται σ' άρμονία με τις επιθυμίες μου, και δε θέλω νάμαι από αίσθημα καθήκοντος προς τον πλησίον μου, ούτε ά-δερφός ούτε δούλος· θα είμαι εκείνο που εγώ θέλω, σκλάβος η αδερφός» δε θέλω νάμαι μια πέτρα της Κοι-νωσίας, που να τήνε βάζει όπου κι' όπως αυτή θέλει, για να χιτσει φυλακές για την καλοπέρασή της. Είμαι ένας άνθρωπος, είμαι πνεύμα, είμαι ο νους της ζωής, πρέπει και θέλω να είμαι λεύτερος.»

«Στάσου!» ειπε η Ζωή μ' ένα σκληρό χαμόγελο. «Πολλά λες, κι' όλα όσα θέλεις άκόμα να μου πεις, τα ξέρω. Θέλεις νάσαι λεύτερος! Λοιπόν; Γίνε! Πά-λεψε μαζί μου, πολέμησέ με και γίνε κύριός μου, και τότε και νω θα γίνω υποταχτική σου. Ξέρεις πώς είμαι αδιάφορη και δίχως πάθη και πώς πάντοτε πα-ραδόθηκα πρόθυμα στο νικητή μου. Πρέπει όμως πρώτα να με νικήσει κανείς!» «Έχεις τη δύναμη να πα-λέψεις για τη λευτεριά σου μαζί μου; να; Είσαι άρ-κετά δυνατός για ένα τέτοιον άγώνα, κι' έχεις πεποι-θση στον εαυτό σου;»

Και ο άνθρωπος ειπε αποκατωσιμένως:

«Μ' έχεις εύσει σ' άγώνα με τον ίδιο τον εαυτό μου. Μοι' άγόνισσε το λογικό μου σά μαγαίοι. και το κάρσισσα στην ιμνή μου και την εόρνιαξα!»

«Μία της λοιπόν πιο τραγιά, μην κλαίγειςσά όλο...» ειπε ο άλλος.

Και ο πρώτος εξακολούθησε. «Θέλω να λευτερο-σώ απ' τη γυνή σου. Ω, άσπασέ με λοιπόν, να γαρῶ την εϊπηνία!»

Η Ζωή ξαναμίλησε μ' ένα παγερό χαμόγελο στο πτόμα:

«Πέ- μου: ήταν μιλά, άπειτεί η παρακαλείς;»

«Παρακαλώ!» αποκρίθηκε ο άνθρωπος σαν ήγώ.

«Είσαι σαν ένας συνηθισμένος ζητιάνος· όμως, φί-

λε μου, πρέπει να σου το πώ: η Ζωή δε δίνει έλεημο-σύνες. Και ξέρεις και κάτι άλλο; Έκείνος που είναι λεύτερος δεν παρακαλεί,—παίρνει μόνος του τα δώ-ρά μου... «Όμως εσύ, εσύ δεν είσαι τίποτα περισ-σότερο παρ'ά ένας σκλάβος των επιθυμιών σου. Λεύ-τερος είναι κείνος που έχει τη δύναμη να παραιτηθεί απ' όλες του τις επιθυμίες για να πραγματοποιήσει μι' ά επιθυμία. Κατάλαβε; Φεύγα από μένα!»

Το κατάλαβε. Σαν το σκυλι κουλουριάστηκε στα πόδια της σκληρόκαρδης Ζωής κι' άρχισε να μαζεύ-ει τ' απομεινάρια και τα ψίχουλα απ' της Ζωής το τραπέζι.

Τότε τα αδιάφορα μάτια της σκληρης Ζωής στρα-φθηκαν προς το δεύτερον άνθρωπο—ήταν ένα χοντρο-κοιμένο, καλοκάγαθο πρόσωπο:

«Και συ τι έχεις να με παρακαλέσεις;»

«Δεν παρακαλώ, μόν' άπαιτώ.»

«Τι πράμα;»

«Πού είναι η δικαιοσύνη; Δώσε μου την! Όλα τ' άλλα τα παίρνω άργότερα, πρώτα απ' όλα όμως πρέ-πει νάχω τη δικαιοσύνη. Έπεριμένα πολλν καιρό, με έσομνη περιμένα, πέρασα μια ζωή όλο έργασία, χω-ρίς άνάπαυση, χωρίς φως! Έπεριμένα...Μά τώρα στάνει πιά!

Πού είναι η δικαιοσύνη;»

Και η Ζωή του αποκρίθηκε με άπαθεια: «Πάο' τηνε!»

Μεταφο- Κ. ΚΑΡΘ.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Φλ. Ροδ.—Το τραγούδι σου το γαλαχτήριος ο ίδιος σω-σά. Η «Μπαλάλα» κοσιζει 2 1/2 δρ.—κ. Μπάτσο (Πά-τσα).—Άσε τοίς δασκάλοις να γανγίλουν όσο να βασισθύν. Ως τόσο από τη σάντρα σου δημοσιεύουμε τοίς άκολούθους στίχους, που μάς άρέσανε πολύ:

Γυναίκα ξύπνα, με κυνηγάνε
οί γλωσσαμνίτσος και θα με φάνε,
Δίς το Μιστριώτη π' άγκομαχίει,
ο Τυμολός κόσμο χαλάει,
Νά κι' ένα όσο που άνευίλει,
'Ανάπλι, λείει, πώς μου μυρλίζει,
Γυναίκα ξύπνα, δίς τα κορυφία
ήταν και μένοννε πάντοτε άδεια...
'Απ' του Μοιρέτα τώρα περνάνε,
δ' πόσοι. Θέ μου, το' άκολουθάνε!
Γυναίκα, γίντω με, φεύγει η ψυχή,
άπάνω μ' έρχεται ο Κάππα-Φί.

κ. Κλ. Τσ. (Αιτωλικό). Τα τραγούδια παραπίσανε' πλοισπέ-μας. Ξαναστειλ' τα, αν θέλεις, και σου λέμε τη γνώμη μας.—

κ. Άνδρ. Τσιρ. Μάς άρεσε η σύγκοιση της άγάπης σου με το φεγγάρι:

Μιά γάμη είχατε κ' οι δυο
λαμπρή σάν την αύγη:
Έλαμπε αϊτό στον ουρανό,
κ' ίού κάτω σή γή.

κ. Περρ. Γιαν.—Ο κ. Άγιοςτος Καμπάνης πολύ όρθά τα ειπε για τον κ. Κ Χατζόπουλο. Αυτή ναι η γνώμη μας. Άν ο Κ Χατζ. διαφανούσε, οι στήλες του «Βαϊκ. Ταχ» εϊλί-ζουμε νάσαι άνοιχτές γι' αυτόν.—κ. ΝηΟ. "Τοίσο' από την τρι-πλή σου άρνηση, αν και το υποπιενύμασε ποίος η ποιά είσαι, σου δηλώνουμε τηλεγραφικώς τοίτο: Θα δημοσιευτούν όλα όσα μάς έστειλες και το «Τόν καιρό των ήμερών μου», αν μάς στείλεις πρώτα ένα ψευδώνυμο.—κ. Γ. Τευφ. Μή βιάζεσαι. Δέν είναι καιός άκόμα.—κ. Ν Γ. Μετ. Σ' εύχαριστούμε. Όλα σγαά σγαά θα διορθωθύν.—κ. Μ. Καρ. Θα δημοσιευτεί σπύερχόμενο φύλλο Βλοκομαι σά γραφεία μας (Σοφοκλέους 3).—κ. Κ. Στόρ. Τη γνώμη μας στο έορχόμενο φύλλο. Να συνη-θίσεις να υπομένεις.—κ. Μ. Μ. όχι και τόσο καλά.—κ. Αθ. Α. Κ. Θάν το διαβάσουμε κι αν είναι καλό, όπως δείχνει η άσχη τον, θα τυπωθεί.—κ. Λαύρα. (Σύρα). Ευχαριστούμε για το γράμ-μα σας. Στείλ' τε μας τίποτε για τα δασκάλικα χαίμα.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ «ΤΥΠΟΣ»

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

~~~~~  
 = = Γραφεία, Σοφοκλέους 3 = =  
 ~~~~~

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ήμισυ ετησίως: Έτησία Δρ. 10.— Έξάμηνος Δρ. 6.—

Ήμισυ ετησίως: Ήμισυ ετησίως Δρ. 15.— Ήμισυ ετησίως Δρ. 8.—

Ένα σελίδιο φύλλον λεπτά 25

Άγγελαι και διαφημίσεις δραχ. 2 ο στίχος.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΜΟΝΗ τής μεγάλης ημέρας, τής εργατικής Πρωτομαγιάς, γράφουμε. Δεν ξέρουμε, και δεν μπορούμε να ξέρουμε, ποιο δρόμο θα πάρει αύριο και πώς θα ξετυλιχτεί ή μεγάλη γιορτή και στην Εύρωπη κ' εδώ. Ίδεολόγοι σοσιαλιστές και μεις, πιστεύοντας ακράδαντα στο σοσιαλισμό, όχι μόνο ως κοινωνικό ξεσκάδωμα, αλλά και ως ανώτερη ήθιοπλαστική και μορφωτική ιδεολογία—ιδεολόγοι που άνοιξαμε πρό δεκαετίας τις στήλες του «Νουμά» διάπλατες στην ακαδημαϊκή συζήτηση για το μεγάλο το ζήτημα—έχουμε υποχρέωση να σταθούμε πλάι στους εργάτες σήμερα, να γιορτάσουμε μαζί τους και να τους συστήσουμε κάτι σα φίλοι. σάν όμοιδατες, σάν άδερφοί. Ήπειδή οι καιροί, και παντού και ξεχωριστά στην πατρίδα μας σήμερα, είναι πονηροί και χαλεποί, να μην επιτρέψουν καμιά πολιτική άνάμψη αύριο στη γιορτή τους. Να την κρατήσουν άγνή, λευκή, καθαρώς εργατική. Να γιορτάσουν ως εργάτες, να διαμαρτυρηθούν ως εργάτες, να πιατήσουν ως εργάτες. Και κάθε άπείπειρα κομματικής έκμετάλλεψης για τούτο ή για κείνο το πολιτικό κόμμα και κάθε άπείπειρα κομματικής ζητωκραυγής, νάν τα πνίξουν με μιά τρανή κραυγή θριάμβου και άπειλής, που να βγαίνει από μυριάδες άγνά εργατικά στήθια :

Ζήτω ή Έργατιά !

ΦΑΙΝΕΤΑΙ θά ξανήσουμε και δεύτερες Βολιώτικες νιορτές, σάν τή περίφημη άθειςτικά. Κάποιο όστικό σοματείο του Βόλου που λέγεται «Πανεπαγγελματική Ένωσις» μά που καλύτερα θάν του ταίριαζε ό τίτλος «Μιστριώτης», διαμαρτυρήθηκε για τό διδα-

χτικό βιβλίο τής τρίτης τάξης του Δημοτικού σχολείου και φοβερίζει πώς θά καταδιώξει άπηνώς τους δημοδιδασκάλους που επιδιώκουν τήν διαστρέβλωση τής γλώσσας κτλ. Αύτοι οι πανεπαγγελματικοί κύριοι, μάς βεβαιώνουν κάπιο τηλεγράφημα προς τό «Έμπρός», πώς «υπερέβαιναν τους εκατόν». Ήπειδή όμως ό Βόλος κατοικείται από αρκετές χιλιάδες, ελπίζουμε πώς θά βρεθούν άλλοι εκατό ή και περισσότεροι πατέρες μυαλωμένοι να πάρουν με τή σκουπόξυλα αυτών τους εκατό βουκόλακες του Μιστριώτη που βγήκαν από τους άραχνιασμένους τάφους τους, σέροντας μαζί τους όλη τήν ψυχική και πνευματική μούγλα που είδαμε και πάθαμε να τήν διώξουμε από τών παιδιών μας τήν ψυχή.

ΚΑΠΟΣ Ήξιπνος άνταποκριτής στο Παρίσι του διδάχου του Κονελίδη κ. Καβαράκη, τολμά στον «Ελεύτερο Τύπο» τής περυσίνης Κυριακής, να μιλήσει άσεβέστατα για τόν Ψυχάρη, ξαναμασώντας τους αιώνιους Χατζηδακισμούς. Ό Ψυχάρης, δέν καταδέχεται να μιλεί πιά ελληνικά. Οι ρωμοί στο Παρίσι άποφεύγουν να συζητούνε μαζί του για τό γλωσσικό του κατασκευάσμα. Οι μαλλιαροί τό κάθαρμα τό λένε «κατάρματα».

Καλά θά κάνει ό «Ελεύτερος Τύπος» να διορθώσει τό δικό του καθαρευουσανικό κατασκευάσμα και να μη μολεύει τόννομα του Ψυχάρη στις στήλες του.

ΤΟ πρώτο φύλλο τής «Ελληνικής Άνεξαρτησίας» που βγήκε τή περασμένη Κυριακή μάς έκαμε πολύ καλή εντύπωση. Είναι μιά σοβαρή πολιτικό-κοινωνικό επιθεώρηση που τή βγάξει ό κύριος Δ. Σφήκας κ' έχουμε πεποίθηση πώς με τόν καιρό θά ξετυλιχτεί και σε καθημερινή έμφανερίδα άρχών και περιωπής. Ό κύριος Σφήκας τουλάχιστον αυτό όνειρεύεται και τόν ξέρουμε γ' άνθρωπο ικανό να δίνει σόφρα στα όνειρά του.

ΓΑΛΛΟΙ καθηγητές διοριστήκανε στο Βαρβάκειο να διδάξουνε ιστορία, ίχνογραφία κ' άλλα μαθήματα. Άφήνοντας κανά μέρος τό ζήτημα πώς θά διδάξουνε τή μαθήματα αυτά άνθρωποι που δέν ξέρουνε τή γλώσσα μας, βρίσκουμε πώς τό πράμα αυτό δέν είναι διόλου τιμητικό ούτε για τό ύπουργείο τής παιδείας ούτε για τόν εκπαιδευτικό κλάδο μας. Τήν εποχή άποτολμούμε ριζικές εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, νάφχεται τό κράτος να όμολογή πώς δέν έχει ανθρώπους ικανούς να διδάξουνε στα παιδιά ιστορία, είναι άπελπιστικό. Κ' επιτέλους μά κα γίνεται ή καλή άρχή γιατί δε φέρνουμε καθηγητές Γάλλους ή Άγγλους να διδάξουνε καλύτερά τήν ιστορία στο Πανεπιστήμιο, τώρα μάλιστα που ό κ. Σωτηριάδης βρίσκεται στο έξωτερικό άτασχολούμενος με τήν εθνικά ζήτήματα;

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

„ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΙΡΑ“

(Ο ΝΕΟΣ ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΟΣ ΤΟΥ Κ. ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ)

Β.

Τὸ δεύτερο μέρος τοῦ νεοφανέροντος τόμου, τὸ καίτε με παραγμένη διάθεση πάνου οὐ λογίς θέματα οἱ «Κακὲς φωτιές». Παντοῦ ἴσχει καὶ τὸ πάθος ζευγαρωμένα ὀδηγοῦνε τὸν ποιητὴ στοὺς ἰδιαίτερος κόσμους του, καὶ τοῦ δείχνουνε με τὸ δικό τους ἀνάβλημα τῆ ζωῆ. Ἐδῶ, οὐγγὰ ὁ στίχος γυροῦει τὸ λεύτερο πλατὺ φῶσμα, μὰ πάντα μαστορεμένο με δεξιούνη ἀλάθεινη, εἶσι πὸν ἀνάμεσα οἱς δίπλες του νὰ μὴν ξεφύγῃ τὸ μεστωμένο καλόδετο σπαρτιστὸ κορμί.

Μὲ «Ἐργασιὰ τοῦ παιζ᾽ ἢ κόρη» περνοῦνε μπροστά μας ὄρες βουδῆς καὶ μουντῆς, ὅσο πὸν ξάφνου μ' ἕνα γύρισμα ξεπνοῦνε καὶ ζωντανεῖουν ἡχοὶ σὰ δαρμοὶ καὶ γαῖδέματα ἔργια καὶ τραγεράδας. Μὲ τὰ «Σορέτι» ἀπὸ τοὺς Πεντασύλλαβους» ἀντιχρῆ βαθιὰ μας γοργὸ κελάριαμα κρούσιαλλον νεροῦ, πὸν κατεβαίνει ὀρηκτικά. Μαγεύει τὸ μουσικὸ κέντημα τῆς φράσης δεμένης σφιχτὰ με τὴ συγκεντρωμένη ποιητικῆ ἔννοι. Τὸ «Πιστὸ καὶ τὸ ποιήθῃ» με τοὺς διὸ του σκοποῦς, σὰν ὄρες διὸ σὶ ἴδιο αἶσημα, με τὴ γαριτωμένη παραστατικῆ πρωτοτυπία του, σὴνγει ἀληθινὰ κάθε δίπρα κακῆς φωτιᾶς μέσα μας, κ' ἐξαιλῶνει τὸν ἀνθρώπινον καμὸ μας. Τὸ πιστὸ γίνεται νεροῦ ἀθάνατο καὶ τὸ ποιήθῃ παίρνει ψυχὴ καὶ ζῆ ὀλόδοιο μπροστά μας.

Κάθε του κύκλος καὶ γραμμὴ καὶ κάθε του καινήλα λαγυρία εἶναι καὶ πρόσωπα καὶ στήθια εἶναι καὶ χεῖλη.

Τὸ «Σάτι πὸν γεννήθῃκ᾽», τραγοῦδι, σὰν ὀλάκερος ζωγραφικὸς πίνακας, πὸν με τὸ φῶς του ἐδῶ καὶ τοὺς ἴσκιους του παρῆκει, ζωντανεῖει ἀθῶες παλιὲς μέρες καὶ σθημένες πρωτάγκες λίπες καὶ γαρές. Μὲ τὴν «Ἐυροδίκη» πλασμένη σὲ τρεῖς ἰδιαίτερος ἀπόφους σκοποῦς, ἢ συνθετικῆ δύναμη τοῦ ποιητῆ τῶν «Βασιῶν», δοκιμάζεται πλέρια καὶ λογαριάζει ἄλλη μιὰ νίκη. Τὸ μωστωματὸ τοῦτο ποίημα, σὶν πρῶτο του σκοπὸ, ἀνεβαίνει ἀπὸ ἕνα δύσκολο μόνοπὰ με τὴν ἀνάλαφρη περπατοσιά, πὸν ἢ ἀέρινη ὀρηκτῆ τῆς τραβᾷ καὶ τινάζει καὶ θαμπῶνει. Χρώματα τινισμένα, φράση πλοῖσια, γυδίσματα, γημεμένα, δένανη διατέπωσης, ἔστικῆ χάση γασηγιούσωνε τὸ ποίημα τοῦτο τῆς ἐσώφνηξης ἀσθητικῆς φωτιᾶς. Στὸ βωμὸ τῆς ἀγάτης, τῶνομα, τὸ ἀκριβὸ, τὸ λατορεμένο, γραφῆ τοῦ πῶθου, ἀποθεῶνεται.

Καὶ τὸ σκαλιῶ καὶ σοῦ τὸ γράφω
παντοῦ με σῆθεο πρῶσμένο
πάντα σὶν σῆθλογο τοῦ ἐρωτᾶ σου
καὶ μ' ἀνασταίνει καὶ τανασταίνω
τῶνομα, τῶνομα, τῶνομά σου!
Τῶνομα, τῶνομα τῶνομά σου
τὸ γοιμὸ. σάλπισμα πρῶσνὸ
σποατιῶτης εἶμι καὶ με ξυπνᾷ
γὰ περπατήματα μακρονά.

Μὰ ὁ ποιητῆς, νέος Ὀρφείας, δὲν ξαναγορνᾷ ἔρ-

μες ἀπὸ τὰ τόσατα τοῦ ἀνθρώπινου πόνου. Φέρνει μιὰν ἄλλη Ἐυροδίκη, τὴν ψυχὴ τοῦ τραγοῦδιού του, γυσημένη σὶν παντοδύναμη λύρα, τὴν ὑποτάχτρα τῶν ὄλων. Φωνὴ τῆς λύρας αὐτῆς, σὲ τραγικῆ σιγμῆ τῆς νέας Ἑλλάδας ὁ διαλογικὸς «Λόγος καὶ ἀντίλογος» τῆς Μούσας καὶ τοῦ Ποιητῆ

Ἡ πράξη τοῦ σοφοῦ, εἶν' ἢ σκέπη,
καὶ τὸ τραγοῦδι εἶναι τὸ κάστρο τοῦ ποιητῆ.

Στὸ κάστρο αὐτὸ πρέπει ν' ἀνεμίση ἢ σημαία τῆς ἀκατάλυτης πίστης καὶ τῆς τρισελεύτερης γνώμης, καὶ ἀπὸ κεῖ δάκουσῆ τὴν τελευταίαν ὄρα τὸ μεγάλο σάλπισμα, τὸ «προσκλητήρι τῶν καιρῶν». Κ' ἢ σκέπη τῶρα τοῦ τεχνίτη τῶν «Παράκαιρων», γυροῦει νὰ καταστρώσῃ τὸ πρόβλημα καὶ νὰ χαρακτηρίσῃ ποιητικὰ τὸ ὄλο πὸν ἔχει νὰ παίξῃ ὁ διαρῶσμενος οἱς μεγάλες, γοθεῶες καὶ κοίσιμες ἐπιγῆς τῆς πατρίδας. Κ' ἐνῶ κἀτον ἀπὸ τὰδρὸ νόημα τοῦ ποιητῆ, περᾷ ἢ ἀγάτη καὶ λατορεία τῆς παρογοικῆς δόξας, ὁ Παλαμάς, γυρῆ ἀνεπτόαχτη σὶν ἔαθος τῆς, δὲν υἱορεῖ νὰ μὴν ξεγῶσῃ ἀληθῆς αἰῶνες καὶ με εἰσῆνες σπαρτιστῆς νὰ τῆς παρασῆση.

Πῶς τῶν πατοῖδων κρέμονται σῆσπᾶμα τῶν κυβερνητῶν
τὰ αἱματοστάχτρα κομμάτια!

Καὶ σὰ νὰ θέλῃ ἀκόμα νὰ δείξῃ καὶ νὰ γοητεῖ τὸ δρόμο πὸν νομίζει ἄξιο γὰ τὸ ἀρηλὸ λειτουργήμα τῆς τέχνης, μᾶς δίνει τὸ κατοπινὸ τραγοῦδι, πὸν τὸ ἐπιγράφει «Ποιητικῆ» ἐμψυχωμένο ἀπὸ μιὰ γνώση ἀνώτερη. Σὲ γοργὸ ρυθμὸ, με στρογγῆ ὀρηκτικῆ, γεομένη σὲ μᾶς ἀπὸ τὴν Ἐγτανιωτικῆ παραδόσει, ξετινίγει σὰ συμβολῆ καὶ παρῶδειγμα καὶ πρόγραμμα ποιητικῆς τέχνης ὀλάκερης, γενναῖες ἰδέες πὸν μ' ὄλο τους τὸ ἄλωμα καὶ τὸ λέγιωμα πρὸς ὄλες τῆς μεριῆς, καὶ τῆς πὸν ἀνιφαιτικῆς, στέκουνε πάντα ἄξιος προσοχῆς γὰ τὴν καθάγια τους εἰλικρίνεια πὸν τῆς ἀναβοῦζει. Τὸ σοφὸ του μίλημα, γυρομένο τῶρα σὶν Ἀβγόν τὸν τεχνίτη. Μὲ τὸ τραγοῦδι τοῦ λέει, ἀνάτειλε, βασίλευε, ζῆσε καὶ σῆσε. Ὁ δρόμος σου ρυθμὸς, ὁ λογισμὸς σου μέρα. Ἀνήσυχος νὰ εἶσαι σὶν γαλήνη, ἦσυχος σὶν ὑπόρα. Ἡ μάνα σου κ' ἢ μούσα, νὰ εἶν' ὁ ἀνθρωπος πὸν ζῆ. Τὰ μεστά σου χόρτια δοσμένα νὰ εἶναι σὶν πάλεμα. Νὰ γορνᾷς μὰ νὰ τραγοῦδᾷς πάντα σὰ νίξ.

Μὲ τὸ τραγοῦδι ἀθάνατο
καὶ ἄς δειγνεσαι καὶ ἄς εἶσαι
με τὸ τραγοῦδι ποῦθα
καὶ γόσπασε καὶ ζῆσε.
Καὶ πέθανε. Τὰ χρώματα
θᾶ σὲ ρομφᾶν, καὶ ἀκόμα
σὶν παγωμένο σῆσμα
ὁ ἦμος θὰ κατῆ ζωῆ.

Κλείουν οἱ «Κακὲς φωτιές» μ' ἕνα τραγοῦδι ραφωδικὸ, «Ἡ παιδοῦλα σὶν τάφο τοῦ Μπότσαρη», ἐμπνευμένο ἀπὸ τὸ μισθῶσιμο καλλιτέχνημα τοῦ Γάλλου γλύπτη David d' Angers πὸν πρωτοσηθῆκε σὶν ἡρωικὸ περιῶδι τοῦ Μεσολογγιοῦ, πάνου σὶν τάφο τοῦ Μπότσαρη, κ' ἔστωρα σὶν ἔξωση τοῦ Ὁθωνα, κολοβώθηκε ἀπὸ μῖσος πρὸς τοὺς ἔξονος καὶ μετεφέρθηκε σὶν Ἐθνολογικὸ Μουσεῖο τῆς Ἀ-

θήρας, όπου και κοιτάει. Το άγαλμα παρασταίνει μιάν δόλγυμνη λυγρή παρθένα, γεμεμένη ανάλαφρα πάνω στην πλάκα του τάφου, οά να στοχάζεται, ενώ απογοηδώνει με το χέρι της εκεί τη λέξη: Δόξα. Η συγκίνηση που αισιάνθηκε ο ποιητής αναδυομένου της δραματική περιπέτεια της μαρμαρένιας παιδούλας, χύθηκε στο ποίημα τοῦτο δάκρυο και ατόγια, πλουσιωμένη από τάραξημένα του ύπνοουμένα της ιστορικής ζωής της Ελλάδας, και της ιδιαίτερης του έαυτού του αισθηματικότητας. Με μορφή άρμονική, περασμένη από το σονέτο ἴσα με το δεκαπεντασύλλαβο και το λειότερο σίγχο, μās δίνει το ξαφνιασμένο μοναχομίλημα. του κάθε στοιχείου της πλάσης, του ξένου τεχνίτη, του Ἡρώα του ίδιου, του Τάφου άκόμα, τη σιγμή που το άγαλμα πρωτοπαίρνει τη θέση που στο χλωρό κοιμητήρι. Κ' η σιγή περιφρόνηση και το κατάντημά του, γίνονται άφρονη για το τελευταίο ξεύλιγμα του τραγουδιού. λιγικό σκάνημα στην καρδιά και στη σκέψη, που έγκονει σε φλογερό σύμβολο, την παιδούλα Ἑλλάδα—Ἰδέα. Ο Παλαμάς εδῶ αντιπροσωπεύεται πλέριος. Φορωμένος ποιητικό ἔλικό άπερανο, πλουσιοφάνταστο κι δραματικό, δὲ διαλέγει, δὲν ξεκαθαρίζει. Το κωνθαῖά δάκρυο, τόσο καίτοι φροντισμένο, δσο άλλου άνεγρόστο, κι ἔως για' είναι δομητικό, γνήσιο κι άδολο, μās τοαθά, μās επιβάλλεται, μās γίνεται ανάγκη. Η ανάγκη που ὄλους μās σέρνει γέρο στον ποιητή, σάν ἕνα υπέροχο Δάσκαλο.

Μα τα Παράκαιρα ὁ Παλαμάς τὰ θέλει, καθὼς φαίνεται από τον περὶ πόβλογο του βιβλίου, σάν καί παραμένο και βοηθητικό της γενικότερης μορφής του έργου του. Το μάτι του βλέπει ἀνηγότερα και μακρότερα. Η φροντίδα του σέσεται για πλάσματα πὸ μεγάλοφάνταστα και μεγαλότετρα. Είναι ὁ άέρας, που πνέει από τὰ βάθη μās ἄστιας θέλησης. Έχει γνῶση της μπόσσης του. Τροχίζει πάντα, ποσπαθεί και δοκιμάζει ἄχι για σταμάτημα, μα για πέταμα πὸ δοξαστικό.

Τὸ βιβλίο του τοῦτο, άρχίζει και τελιώνει με δυό διαλογικά τραγούδια, ἕνα εἶδος πρόλογος κ' επίλογος, όπου αναφέρονται σάν πρόσωπα και μιλοῦνε. ἡ φωνή κ' ἡ μορφή του τραγουδιού ἡ Ἑμπνοή και ὁ Στίγος. Η άρχή ενόνει τὰ δυό αὐτὰ στοιχεῖα, πὸ το ἕνα συμπληρώνει τὸ ἄλλο, και πὸν γωνίς τον ἑσπὰ τους πλάσμα της ποιητικής φαντασίας δὲν μπορεῖ νὰ γεννηθῆ. Η Ἑμπνοή σφισμένη από τὸ τέρας του Στίγου, μέσα στην πλάσση άγκυλιά του, δὲ ματώνει μόνο και πορεῖ. Έσεται ὡρα που ἀνασταίνεται, γιγαντώνεται. Μα εκεί που ὀρίζεται ξεχασμένη, πασδομένη σὸ γιλιὰ του, ἡ βοσνὴ του ζωσσιοῦ που ξεθεμελιώνει τη γῆ, την ξαγνίζει. Η Ἑμπνοή τσάει τὸ Σίγχο. Τὸρα του γίνεται από ἑποταγική, σήρησα, τον παίρνει σκλάβο και τον σέσκει νὰ τραγουδήσει τους εἰσοφς μας και τους. Είναι ὁ ποιητής, που ξεκονοσασμένος από την ἀλωσῖά, τωσση και παθίασά λῶσα των Παράκαιρων ὀρῆεται καινοφῆριος ἡρωϊκὸς ἀρματωλικὸς δρόμος. Η ἑκατομητοῖδα της Ἑπανόσσης του 21, του ἑπὰ ἕνα μνησεῖο. Θὰ τὸ ὀνῶση ἄσες με την πλάση μορφή και τὸ δέξιο πνέμα του «Κρασακάκη», τὸ ἐπικό τραγούδι που από καιρὸ μās ἀνάγ-

γειλε; Ὅπως κι ἂν είναι ἡ μεγαλότομη και ἀμῶλετη του Παλαμά ἔμνοδία σὸ ἰδανικά της Πατρίδας, δὰ σιαθῆ σὸς μέρες μας από τις λίγες δικιολογίες για την τέχνη μέσα στα ἑκατὸ χρόνια της φρενιολέτερης ἀσικῆς Ἑλλάδας. Η καρδιά του ποιητῆ δὲν παύει νὰ αισιάνεται πὸς

Τὸν αἰῶνα ὁ αἰῶνας
μάχη, πᾶλεμα, ἀγῶνας.
Τὸν αἰμάτων ἡ σιγὰ
και παντοῦ δεσποῖα.
Τὰ στοιχεῖα τὰ στοιχεῖα
νὰ τὰ! Δύναμη, βία,
και Κατάχτηση. Τεῖα.

Και τὸ μάτι του δὲν μπορεῖ νὰ μὴ βλέπη

Πᾶνε, σπᾶν, οἱ ἀλυσίδες
μὰ ὅπου σπᾶνε—ἄλλες νὰ:
Πάντα, σκλάβοι, σκονιὰ
και παντοῦ σταρωτῆδες.

Ένας νέος κόσμος χαράζει τελευταῖα μέσα σὸς ψυχές, πᾶσκει δλοένα νὰ γίνη πραγματικότητα, δπου σκλάβοι, σκονιὰ και σταρωτῆδες δὰ σήσουνε σάν ὄνειρα κακά, σὸ φῶς της ἀγῆς, σὸ φῶς αὐτὸ που δᾶσθῆ και δὰ λούση την ἀνθρωπότητα ὄχι από ἔλεος και από παραχώρηση φανταστικῆς δύναμης, μ' από τὸ ἀκατάλυτο θάμα της Ἐξέλιξης και της Ἀνάγκης. Και τότες κάποιον άλλου εἶδους Ἑμπνοή ὀ ἀγκυλιάσῃ τὸ σίγχο για καινούρια πλάσματα. Τὰ πλάσματα που ὁ παλιός, γερασμένος κόσμος, δὲν τους δίνει ἄερα γ' ἄσασα, τόπο για στήριγμα, και που μοιάχα σὸ μὴ τέλεια κι ὀριστική κοινωνική δημοκρατική ἀναμόρφωση, ὄνειρεμένη με τὸ Πνέμα, δὰ μπορέσουνε νὰ ξεπηδήσουνε μέσα από τὸ Λόγο, που αὐτὸς είναι ἴδια ἡ πηγὴ της λευτεριάς, πᾶν ἀνιπτότατος και πάντα μάρινας. Κι ὄμως—ποῖς δὲν τὸ βλέπει;—ἔρχονται σιγμῆς που οἱ γύρα πωσδρομιές και σντηρητικότητες του στέκονται:

Ἑσινίες και Βαλκίρες!
Μὲ τὰ φείδια μιλιά τους
τὸ στρογγὸ σφῆσιμά τους
μαρμαρώνει τις ἄσες.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ ΒΑΛΑΒΑΝΗ

Στὸ φύλλο 17 (626) του «Νουμά» σελίδα 24), γράφαμε πὸς ἕνα φύλλο του «Νουμά» δὲν τᾶφιερῶσουμε στον ποιητῆ Δ η μ ο σ φ ὄ η Β α λ α β ᾶ ν η και ἑτήσαμε νὰ μās στείλει, ὄποιος ἔχει, φωτογραφία του, βιογραφικά σημεῖωματα και κανένα ἀνέκδοτο ἔργο του. Έως τὸρα μās στείλανε, βιογραφικά σημεῖωματα πολύτιμα, ὁ κ. Θεόδ. Σ. Δημόπουλος και ὁ κ. Ἀλέκος Ν. Φοῖρας. Περιμένουμε κι ἄλλα, γιατί φρονῶμε πὸ, ἡ νεοελληνική γραμματολογία εἶγε χῶρος νᾶφιερῶσει μερικῆς σελίδες της στον ποιητῆ πουῖγραψε τον «Τάφο του κλέφτη» και τὸς ἄλλ' ἀκόμη διαλεχτὰ ποιήματα. Ο «Παρασός», ἦτοι ἀπάνθισμα των ἑκλεκτοτέρων ποιημάτων της νεωτέρας Ἑλλάδας» του Π. Ματαράγκα (1880) ἔχει ἕνα ὀλιγόστιχο βιογραφικό του σημεῖωμα και τὰ ποιήματά του: «Ἐκείνη»—«Ἐλεγεῖον εἰς τον δάνατον νεονύμφου»—«Ο τάφος του κλέπτον (!)»—και «Τὸ ὄνειρόν μου».

ΓΟΥΣΤΑΒΟΥ ΓΚΕΪΓΕΡΣΤΑΜ

ΧΙΟΝΙΣΜΕΝΟΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ

«Κρινώω φριχτά», είπε η γρηά, και κοίταξε γύρω τρομαγμένη. «Λές νάνε αυτός ο θάνατος, Ζέντερμπεργκ;»

«Εξέτασε άκόμα μιá φορά τὰ πόδια της και κάθισε σὲ μιá καρέκλα πλάι στὸ κρεβάτι.

«Τὸ πιστεύεις;» ξαναρώτησε ἡ γρηά πὸ ἐπίμονα.

«Αὐτὸ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ ξέρη», ἀπάντησε ὁ Ζέντερμπεργκ και χωρὶς νὰ σκέφτεται τίποτα ὠμισμένο τὰ μάτια του ὑγρατήκανε τόσο πολὺ, πὸν ἀναγκάστηκε νὰ τὰ σκουπίσῃ μὲ τὸ χέρι του.

«Ὅλα τὰ αἰσθήματα πὸν ἔνοιωθε τὸ πρῶτὸ εἶχανε ἐξαφανιστῆ, τώρα ἔνοιωθε μόνο τὴ μεγάλη θεβαιότητα τοῦ θανάτου, πὸν δὲ θὰ παρατήσῃ κανένα και πὸν ὁ καθένας τὸν αἰσθάνεται σὰ μιá προειδοποίηση πρὸς τὸν ἑαυτὸ του τὸν ἴδιο, ὅσες φορὲς τὸν ἀνταμώνει. Τώρα συναισθάνοτανε πολὺ θαδεῖά πόσο ἄδικος και σκληρὸς εἶχε γρηά στὴ γρηά και τὸνθε ἡ ξηρὴ ἐπιθυμία νὰ τῆς πῆ κάτι προτοῦ πεθάνει. Ἐφαγγε μὲς στὸ μυαλό του νὰ θρῆ κάτι ἀπ' ὅσα εἶχε διαβάσει οχρική, μὰ μόνο τὴ νεκρωομὴ ἀκολουθία θημότανε—αὐτὴ τὴν ἤξερε ἀπ' ἔξω, γιατί τὴ διάβαζε ὀλοένα, ὅσες φορὲς ἔνοιωθε μιá πίεση και οχεφτότανε τὴν ἡμαρτωλὴ ζωὴ του και τὴν ἐπιλείμενη αἰωνιότητα. Μὰ δὲν τὸ βάσταγε ἡ καρδιά του νὰ πῆ, ἔτσι και μὲ τὴ σκέψη του, ἡμαρτωλὴ και τὴ γυναίκα του, ὅπως τὸλεγε τόσο συχνὰ σὰ περασμένα. Δὲν ἦτανε θέβαια θρησκα—δυστυχῶς καθόλου, και ποτὲ δὲ θέλησε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ στὸν ἔσπερινό. Τοῦ εἶχε μείνει ὅμως μιá πιστὴ σέξυγος σ' ὀλάκερη τὴ ζωὴ τους. Γιὰ τ' ὅτις ἦταν γρηά σ' αὐτὸ δὲν ἔφταιγε θέβαι αὐτῆ, οὔτε και κανεὶς ἄλλος. Νὰ τῆς διαβάσει πάλι τίποτα δὲν ἤθελε, πολὺ περισσότερο τώρα, ἐπειδὴ ποτὲ της δὲν τῆς ἄρσεε τὸ διάβασμα. Ἴσως νὰ τὸν παρακαλοῦσε μονάχη της γι' αὐτὸ και τότε μποροῦσε φησικὰ νὰ τὸ κάνη. Ἐνοικῶθε μὲν ὀρηγανία πρῶστὰ στὸ θάνατο, πὸν δοῦλενε τώρα γιὰ νὰ καταστρέψῃ τὴ ζωὴ τῆς γυναίκας του κ' ἔπειτα ἔνα ἄλλο ἀκαθόριστο συναισθημα, τάχα πὸς ἔπρεπε νὰ πεθάνῃ ὅπως ἡ ἴδια τῶχε θελήσει. Ἐπρεπε ὅμως νὰ τῆς πῆ κάτι και σὺλλογιζότανε τώρα τί ἦτανε κείνο πὸν θάπρεπε νὰ πῆ. Τὸ μισοσκόταδο ἀπλωνότανε ὀλοένα θαδύτερο μὲς στὴν κάμαρα, πὸν ὅλα ἦτανε σιωπηλά. Ἡ γρηά ἀνάστανε τόσο σιγά, πὸν μόλις τὴν ἀκούγανε οἱ ἄλλοι δυὸ πὸν καθόμοτοσαν και περιμένανε τὴ στιγμή πὸν θάρχότανε ὁ θάνατος. Ὁ Γιόχαν εἶχε ἀνάψει τὸ τομπόυκι του και καθότανε ἐπομοηηκὰ σὲ μιá καρέκλα πρὸς στὸ τζάκι, ἐνῶ ἔβγαζε λίγο λίγο τὸν καπνὸ ἀπ' τὸ στόμα του. Δὲν ἀκουγότανε τίποτ' ἄλλο ἀπὸ τὸ τριζοκόπημα τοῦ τομπουκιοῦ και τὸ κικικ τοῦ ρολογιοῦ, πὸν ἔκοθε σκληρὰ και μονότονα τὴ σιωπῆ, σὰ νάθελε κάθε του χιτίπος ν' ἀνιστορήσῃ κάτι γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ, πὸν σὲ κάθε δευτερόλεπτο σιμώνει και πὸν κοιτὰ στὸ θάνατο. Γύρω ἀπὸ τὸ χαμηλὸ κρεβάτι, πὸν θρισκότανε πάνω στὴ γωνιά, ἀπλωνότανε πηχτὸ σκουτάδι.—Ὁ Ζέντερμπεργκ μόνο μποροῦσε κάπου κάπου νὰ βλέπῃ τὰ μάτια τῆς γρηᾶς νὰ

λαμπυρίζουνε, ὅσες φορὲς τ' ἀνογε, θέλοντας νὰ δῆ ἂν θρισκεται ἀκόμα στὴ ζωὴ.

«Ὅξω εἶχε ἀρχίσει πάλι νὰ χιονίζει.»

Ὁ ἀνατολικὸς ἀνεμος ἔσπρωγγε μὲ δυνατὰ κ' ἀπότομα φουήματα τὸ χιόνι ὀλοῖσα πάνω στὴν πόρτα, πὸν τράνταζε πάνω στὰ μάσκουλά της κ' ἀπὸ μιὰν ἀνοιχτὴ χαρμιάδα ἔμπιαζε μέσα στὸ δωμάτιο τὸν κρύον ἀγέρο. Ὁ καιροδείχτης πάνω στὴ στέγη σιγίγγλιαζε σὰ τὸν πηγαίνανε δῶθε κείθε τὰ χιτηήματα τοῦ ἀγέρου κ' ἀπὸ τὸ παρόθυρο φαινότανε, σάμπως ἔνα ἄσπρο, θαρὸ σίννεφο νὰ περιζῶνε τὸ σπῆτι, θέλοντας νὰ τὸ θάψῃ κάτω ἀπὸ τοὺς πηκροὺς ὄγκους του.

Ξάφνου ἡ γρηά ἀνοιξε τὰ μάτια της κ' ἔκανε μιá κίνηση σὰ νάθελε νὰ μιλήσῃ.

«Ὅθες τίποτα;» ρώτησε ὁ Ζέντερμπεργκ κ' ὁ Γιόχαν ἔβγαλε τὸ τομπόυκι ἀπὸ τὸ στόμα του, γεμάτος περιέργεια, γιὰ ν' ἀκούσῃ τί μποροῦσε νάνε.

«Δὲν πῆγε ἀλήθεια κανεὶς νὰ δῆ τὴ γελιάδα», εἶπε ἡ γρηά μὲ ἀδυνατισμένη φωνή.

Ὁ Γιόχαν σηκώθηκε ἀμέσως, χαροῦμένος πὸν ἄκουσε και μιá ζωντανὴ κουθέντι μέσα σὲ κείνη τὴ σιωπῆ πὸν δὲν τολμοῦσε πρῶτος αὐτὸς νὰ διακόψῃ.

«Μπορῶ νὰ πάω», εἶπε, ἐνῶ καθάρισε οχεφτικὸς τὸ τομπόυκι του και τῶβαλε μὲς στὴν τσέπη του.

Κι' ὁ Ζέντερμπεργκ εἶχε σηκωθῆ, μὰ ξανακάθισε ἀμέσως, ἀφ' οὔ ἤθελε νὰ πάῃ ὁ ἄλλος. Ὁ Γιόχαν πῆγε τὸ σκουτίο του και πῆγε ὡς τὴν πόρτα, πατώντας πάνω στὶς μύτες τῶν παπουτιῶν του, τὴν ἀνοιξε προσεχικὰ κ' ὕστερα τὴν ἔκλεισε οὐρὰ πίσω του.

Τὰ μάτια τῆς γρηᾶς κλείσανε πάλι. Ἡ σκέψη γιὰ τὴ γελιάδα, πὸν πάρα λίγο νὰ ξεχαστῆ γιὰ χιτήρι της, τὴν ἔβληθη ἀπὸ τὴ νύκλι της, μὰ τώρα δὲν εἶχε πᾶ νὰ πῆ τίποτα.

«Δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶς, Ζέντερμπεργκ, νὰ τῆς δίνης κάπου-κάπου και λίγο ἄλάτι», μουρμουροῖσε.

Ὁ Ζέντερμπεργκ ἔγνεψε. Τὸ πρόσωπό του μόνο κουνήθηκε. Εἶχε συνειδητοῖ στὴ σιωπῆ και δὲν ἤθελε νὰ τὴ διακόψῃ. Κάπου-κάπου γύριζε νὰ δῆ τὸ πρόσωπο τῆς γυναίκας του, μὴν τίχῃ κ' εἶχε ἐρθῆ καμιά μεταβολή, μὰ δὲν μποροῦσε νὰ δῆ ἦταν πὸς δὲν εἶχε φτάσει ἀκόμα τὸ τέλος, ἐπειδὴ σάλευε τὰ χεῖλι της, σὰ νὰ μιλοῦσε μὲ τὸν ἑαυτὸ της.

Ἔτσι καθῆσε κάμποσην ὄρα χωρὶς νὰ νοιώθῃ τίποτ' ἄλλο ἀπὸ ἔνα εἶδος ἐκπληξῆ γιὰ ὅλα κείνα πὸν τόσο ξηρὴ και ἀκατέρευτα τότε θρῆκανε.

Ξάφνου ἡ γρηά ἀνοιξε και πάλι τὰ μάτια της κ' ἔκανε μιá κίνηση σὰ νὰ ζητοῦσε κάτι.

Ὁ Ζέντερμπεργκ πῆδῆσε ὀρθιος.

«Τί πρέχει;» ρώτησε.

«Τίποτα», μουρμουροῖσε ἡ γρηά, «τίποτα, μόνο πὸν εἶνε τόσο σκουτενά.»

Ὁ Ζέντερμπεργκ ἔνοιωθε ἔνα δυνατὸ πόνο, πὸν τὴν προηγούμενη θαδιά τῆς εἶχε φερθῆ τόσο σκληρὰ, ἐπειδὴ ἤθελε ν' ἀνάψῃ λίγο φῶς.

Πῆγε νὰ θρῆ τὰ σπῆτια κ' ἄναψε τὴ λάμπα, ἐνῶ ἔκανε τὴ σκέψη: Νὰ μὴν πεθάνῃ τοιάχιτο σὰ σκουτενά.

Ἀκούμπησε τὴ λάμπα σὲ τρόπο πὸν νὰ μὴν πέφτῃ τὸ φῶς της σὰ μάτια τῆς γυναίκας του και τέλος,

δὲν εἶχε φρονικὰ νὰ κἀνῃ τίποτ' ἄλλο, πῆγε καὶ κἀθῆσε πάλι στὴν παλιὰ του' θέση.

Τότε εἶδε πὼς ἡ γοῆ ἐκανε μερικὲς κινήσεις, σὰ νὰ ψηλαφῶσε τὸ σκέπασμα, πὼς ἀνοίξε πνεχρὰ τὸ στόμα της, σὰ νὰθελε νὰ πῆ ἀκόμα καὶ τι καὶ πὼς σὸ τέλος κἀρῶσε τὰ μάτια της πρῶσά της. Ἐκείνος ἔσπνε γιὰ νὰ μπορῇ ν' ἀκούῃ καλύτερα, μὴ δὲν ἄκουε τίποτα. Τὸ κεφάλι της ἔγειρε ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά πάνω στὰ παλιὰ μαξιλάρια, ἔτσι καθὼς γινόντανε καὶ οὐν τὴν ἔπαινε ὁ ἕπνος, καὶ τὰ σαγῶνια κλειστήκανε σφιχτά.

Τώρα πιά τέλιωσε, σκέφτηκε ὁ Ζέντεριπεργκ. Σήκωσε ψηλά τὸ χέρι της κ' ἔπειτα τ' ἄφησε νὰ πέσῃ. Κ' ἔπεσε βαρὺ πάνω σὸ μικρὸ συμαζεμένο κορμί της. Ἡ πρώτη δὴμος σκέψη του' ἦταν αὕτη: Τίποτα περισσότερο λοιπὸν δὲν εἶνε ὁ θάνατος;

Ἀπὸ παλιὰ συνήθεια της σταύρωσε τὰ χέρια καὶ κἀθήσε κάμποσο σιωπηλὸς μπρὸς στὴ νεκρῇ, πὸν εἶχε σβησθῆ μετὴν ἐνδοκία πὸν σβήνει: ἕνα φέσημα τὸ ἦως τῆς καρτήλας.

Ἐνα ἀγκομάχημα τὸν ἔπιασε. Θυμῆθηκε ξαφνικὰ πόσο ἦταν τρομαγμένη ἡ γυναῖκα του τὴν προηγούμενη μέρα, οὐν εἶχε γυρῶσει ἀπὸ τὸ δάσος, πὸν εἶχε πάει γιὰ ξύλα.

Τὸ φαινότανε πὼς ὁ Γιόχαν ἔμενε πάρα πολλὴν ὥρα κ' ἦταν ἔτοιμος νὰ βγῇ ὄξω γιὰ νὰ τὸν φέρῃ.

Κεῖνη τὴ στιγμή ἀνοστήκανε βήματα στὴν εἴσοδο κ' ὁ Γιόχαν μῆκε μέσα.

Ὁ Ζέντεριπεργκ πῆρε δύναμη γιὰ νὰ μὴ δείξῃ στὸν ἄλλο τὴν ἀδυναμία του: τὸν κοίταξε ἤρεμος καὶ κούνησε τὸ κεφάλι του.

«Τώρα τέλιωσε», εἶπε.

Ὁ Γιόχαν πλησίασε τὸ κρεβάτι κ' ἔτσι σταθῆκανε γιὰ κάμποσην ὥρα κ' οἱ δύο τους, παρατηρώντας σιωπηλοὶ τὴν πεθαμένη.

«Σάμπως ὅλοι δὲν πρέπει νὰ πεθάνουμε;» εἶπε ὁ Γιόχαν φύνοντας χάμο.

Ὁ Ζέντεριπεργκ ἔγνεψε γιὰ νὰ δείξῃ δι: κατὰλαβε πὼς ὁ ἄλλος ἤθελε νὰ τοῦ φανερώσῃ μ' αὐτὸ τὴ συμπῶνια του.

Μέρες ἔπειτα ἀπὸ κεί βαστοῦσε ἕνα τρομερὸ χιόνισμα, ὁ ἀγέρας φουστῶσε βορειοανατολικά καὶ τὸ δάσος βαρειαναστέναζε γύρω ἀπὸ τὸ σπιτάκι.

Γιὰ νὰ φέρονε τώρα μιὰ σαβυνώτρα οὔτε νὰ τὸ σκεφτῆ κανεὶς δὲν ἦτανε. Γι' αὐτὸ ὁ Ζέντεριπεργκ ἔκλεισε μοναχὸς του τὰ μάτια της πεθαμένης, ἔπλυνε τὸ κορμί της καὶ τὴν τύλιξε σ' ἕνα σεντόνι. Μιὰ παλιὰ κάσα, πὸν εἶχανε ξεχάσει κεί πέρα ἀπὸ τὴν προηγούμενη χρονιά οἱ ἐπισκέφτες τοῦ καλοκαιριοῦ, τὴν ἔστρωσε μ' ἄχυρα ἀπὸ μέσα, ἔπλωσε πάνω ἕνα σεντόνι κ' ετοίμασε ἕνα μαξιλάρι γιὰ τὸ κεφάλι. Ἐπειτα σηκώσανε μετὴν Γιόχαν τὴν πεθαμένη ἀπὸ τὸ κρεβάτι καὶ τὴ βάσανε μέσα στὴν κάσα. Ἐπρεπε νὰ τὴ μεταφέρουνε στὴν παράγκα πὸν εἶχανε μέσα τὶς θάρκες καὶ νὰ τὴν ἀφήσουνε κεί πέρα ὡς τὴ στιγμή πὸν θὰ καλιτέρενε ὁ καιρὸς, γιὰ νὰ μπορέσουνε νὰ τὴν πᾶνε στὴν ἐκκλησιά.

Πόσον καιρὸ τώρα θάμενε κεί πέρα, αὐτὸ δὲν μποροῦσε φρονικὰ νὰ τὸ ξέρῃ κανεὶς, καὶ γι' αὐτὸ ὁ Ζέντεριπεργκ εἶχε τὴ γνώμη πὼς θάταν ἄδικο νὰ μείνῃ τόσον καιρὸ ἄσφατη, χωρὶς νὰ διαβασθῇ καὶ

στὴ νεκρῇ, κανένας ἱερὸς λόγος. Νὰ τῆς διαβάσῃ ὁ ἴδιος τὴ νεκρώσιμη ἀκολουθία δὲν ἀποκοιτοῦσε, γιὰ αὐτὸ ἐπὶ τέλους ἦτανε ἀποκλειστικὸ δικαίωμα τοῦ παπᾶ. Καὶ τις δὴμος ἔπρεπε νὰ διαβασθῇ, κ' ἔνοιωθε πὼς ἂν τῶσανε αὐτὸ θὰ γινότανε ἔπειτα πὸν ἦσοιχος. Θάτανε ἕνα ἄδικο ἐναντίο τῆς γυναῖκας, νὰ μείνῃ ἔτσι τόσον καιρὸ ἄσφατη, κ' ὁ Ζέντεριπεργκ δὲν τῶθελε, γιὰ δὲν εἶχε ποτὲ τὸν ἀδικησῇ ἄνθρωπο.

Ὁ Γιόχαν ἀνοίξε μετὴν φινάρι ἕνα δρόμο ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ χιόνι ἴσαμε τὴν παράγκα, πὸν θριασκόντανε κάτω στὴ χαμηλὴ ξύλινη γέφυρα, ἐκεῖ πὸν γυλάσανε τὸ καλοκαίρι τὶς θάρκες ἀπὸ τὴ φουσκοθαλασσιά. Τώρα πιά δὲν ἔδλεπε κανεὶς τίποτ' ἄλλο κεί πέρα ἀπὸ σωροὺς χιόνια τὸν ἕνα πάνω στὸν ἄλλο. Ἀπὸ τὴ γέφυρα μόνο ἕνα παλόνι φαινότανε κ' ἀπὸ τὸ θράχο, πὸν εἶχε πάνω τὸ παντιεροκόνητο, μόνο τὴν ψηλότερη κορῆ μποροῦσε κανεὶς νὰ ξεχωρίσῃ. Στὴν παράγκα εἶχε μῆ μέσα τὸ χιόνι ἀπὸ τὶς χαρμάδες καὶ εἶχε σχηματίσει μικρὲς στίβες μέσα στὶς θάρκες. Στὸν ἕνα τοῖγο ἦτανε στρωμένο χιόνι, μὰ τὸ εἶδη τῆς φανετικῆς καὶ τὰ δύχτια κρεμύνοσαν ἀπὸ τὸ ταβάνι στεγνὰ καὶ προφυλαγμένα. Βγάσανε ἀπὸ μέσα τὰ σκουπίδια, καθάρισανε τὸ πάτωμα καὶ βάσανε στὸς τοίχους ἐλατόκλαδα. Τὶς ἀράχες μάλιστα τὶς ἔβγαλε ὁ Ζέντεριπεργκ ὁ ἴδιος ἀπὸ τὸ ταβάνι. Καλύτερο ἐκκλησιδάκι δὲν μποροῦσε θέβαια νὰ γίνῃ μετὴν τὶς δύσκολες κείνες συνθήκες, καὶ σὰ μεταφέρανε τὴν κάσα, τὸ ἄσπρο νεκροκρέββατο φάνταζε μιὰν ὁμορφιὰ ἀνάμεσα στὶς προσινάδες.

Ὁ Ζέντεριπεργκ στάθηκε στὴν πόρτα μετὴν σκοῦφο στὸ χέρι κ' ὁ Γιόχαν ἔμεινε πλάι του. Ἐπειτα ὁ Ζέντεριπεργκ φόρεσε τὰ ματογιάλια του καὶ διάβασε μετὴν τρεμάμενη φωνὴ καὶ ἀπὸ τὸ προσευχητάριο γιὰ τὴν πεθαμένη:

Ταξείδευε, ὄμε σὸ καλὸ, ζωὴ ταπεινωμένη, τὶ ἂν ἔτσι θέλει το ὁ θεὸς στὸν οὐρανὸ πηγαίνει ψηλά ἢ γνή μου, καὶ γλῆκὰ νὰ κοιμηθῇ τὴν κἀντι σὲ μιὰ γαλήνη ἀτέρευση, σ' ἀκύναντο λιμάνι, πὸν ἐκεῖ θὲ νάβῃ γι' ἀμοιβὴ αἰῶνια εἰρήνη μόνο, μπρὸς στὸν θεοῦ τὸ φρωτεινὸ κ' ἀγγελικόνε θρόνο.

Ἐκανε μιὰ μικρὴ πᾶρη καὶ κοίταξε τὸ Γιόχαν, πὸν στεκότανε πλάι του μετὴν χαμηλωμένα μάτια καὶ μετὴν σκοῦφο του ριμένο πίσω.

Ἐπειτα πῆρε τὴν παλιὰ βίβλο του μετὴν φαγωμένο ξώφυλλο καὶ τὶς πολλὲς διπλωμένες ἄκρες καὶ διάβασε τὸ κεφάλαιο ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιο τοῦ Ματθαίου, ἐκεῖ πὸν μιλά γιὰ τὸ: εἰ ἔξεσιν ἀνθρώπῳ ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κτλ. κτλ.—Διάβασε δλάκερο τὸ κεφάλαιο, τὸν ἕνα στίχο ἔπειτα ἀπὸ τὸν ἄλλο:

«Οὐκ ἀνέγνωτε, δι: ὁ ποιήσας ἀπ' ἀρχῆς, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτοὺς» καὶ εἶπεν «Ἐνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ κολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μιάν;» Ὡστε οὐκ εἰσὶν δύο, ἀλλὰ σὰρξ μιὰ. Ὁ οὐν ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωρίζεται.»

Σὰ διάβασε δλάκερο τὸ κεφάλαιο κοίταξε κάμποσες φορὲς τὸ βασουλιασμένο πρόσωπο τῆς νεκρῆς, πὸν φαινότανε μικρὸ οὐν τὸ κεφάλι ἐνὸς παιδιοῦ,

έτσι καθώς άκοιμπούσε πάνω στο φτωχικό μαξιλάρι, περιτριγυρισμένο από τ' άροκάνισια σανίδια και τὰ ελατόκλαδα, που σκεπάζανε δάκρυο το φέρετρο μέσα στο μικρό κείνο χώρο.

Τώρα όμως ένοιαζε πάλι κάτι βαρύ μέσα του, γιατί δέν μπόρεσε να δώσει έναν άποχαιρετισμό στη γυναίκα του προτού πεθάνη.

Και μ' όλο που της είχε διαβάσει το λόγο του θεού μπροστά στο φέρετρό της κ' είχε μπλέξει το ένα με άλλο τα σκληρά της δάχτυλα πάνω στο στήθος της, του φαινότανε πώς αυτός ο ίδιος δέν της είχε πηί τίποτα. Και μ' όλο που ο Γιόχαν σκενότανε ακόμα πλάι του, πλησίασε το φέρετρο και σφίγγοντας και με τὰ δυο του χέρια το βιβλίο, οά νάθελε μ' αυτό να βρή τρόπο για να έκφράση εύκολότερα τὰ λόγια που γέρευε, είπε: «Ήσουν ή γυναίκα μου τόσα και τόση χρόνια, ού μούστρωνες το κρεβάτι μου, ού μου έτοιμάζες το φαί μου, ού γέννησες τὰ παιδιά μου. Κοιμήσου τώρα ήσυχη, γιατί γέρασες πια και γιατί άρκετά δούλεψες στη ζωή σου!»

Υστερα γύρισε πίσω του, κοίταξε άπότομα το Γιόχαν, για να τον έμποδίση να δείξη μιάν όποια νάνε έκπληξη, και βγήκε σιγά μαζί του απ' όξω, κλείνοντας την πόρτα.

Σάν μπήκανε όμως κι' οί δυο μέσα στην κάμαρα, τότε πρωτόδε πώς μιá θεή ήταν άδειανή. Και σιρόγονιας στο Γιόχαν είπε: «Δέ θα μείνης δώ πέρα όποπου να μπορέσουμε να θάρουμε τή γρηά;»

Ο Γιόχαν κοίταξε πλάγια του, έφτυσε χάμω, ξανακοίταξε λοξά το Ζέντεριπεργκ και ρούφηξε κάποιες δυνατές ρουφηξιές από τ' άναπόσπαστο τομπούκι του, που κρεμότανε πάντα στο στόμα του. Συνειδημένος όμως να έποχωρή πάντα και στους άλλους μπροστά, άπάντησε: «Ναι, δέν μπορεί βέβαια να γίνη διαφορετικά.»

Ο Ζέντεριπεργκ τόν εύχαρίστησε, γιατί σκεφτότανε ότι είχε πεί ή γρηά τήν προηγούμενη μέρα: Είπε τόσο φοβερό να μένη κανείς όλομόναχος!

Μετάφρ. ΛΕΟΝΤΑ ΚΟΥΚΟΥΛΑ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΤΟ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

Φίλε «Νουμά»,

Άπό ένα Βασιλικό διάταγμα κατάντησε να μὴν έχουμε κανένα εἰδός άκοπώτερο. Κατάντησε να φυτρώνουν όπως το σπανάκι ή τὰ γαϊδουράγκαθα. Έτσι κή δημοτική γλώσσα γλύστησε το κατώφλι του σχολιού. Άπλό άφτό κέφκολο. Το δύσκολο είναι ή ε φ ρ μ ο γ ή και θαρρώ ο Ρουσό νάταν που κοπανούσε άκούραστα — στο έσπρι ντε λουά, όσο θυμάμαι— πώς το παραδοσιακό σόφων νόμων θάρπεπε να το ζητήσουμε στη κακή έφαρμογή τους και στους έφαρμοστές τους πδναι χειρότεροι. Η παρατήρησι άφτη δικαιώνεται καθημερνά από τὰ πράγματα και θα το πεθυμούσαμε να τή προσέξουν πολύ, οί Έκπαιδευτικοί, στο μεγάλο ζήτημα «της εισαγωγής της όμιλουμένης εις τὰ δημοτικά σχολιά». Δέ λέω τίποτε νέο. άν πω πώς όσο κιάν χρειαστήκαν στο τελευταίο τύπωμα του βιβλίου, καινούρια στοιχεία, ή ψυχή του σχολιού, πούνα ο δάσκαλος, κ' ή ψυχή του βιβλίου πούνα

ο συγγραφέας, μέινανε οί ίδιοι, άφτοί, άφτώτατοι. Για να δούμε ό,τι πεθυμήσαμε χρειάζεται γενικό άλλαγμα—όχι μασκάρεμα — στη διπλή άφτη ψυχή που μένει ακόμα «κλασική» αλλοιώτικα θ' άναγκαστούμε να πούμε κέμεις «κορακιστί» «μηδέν εις το πηλίκον».

ΝΟΥΜΑΔΙΚΟΣ

**

ΓΙΑ ΜΙΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Αξιότιμοι κύριοι Διευθυντή και Έκδοτή του «Νουμά».

Ο κ. Α. Κουκούλας στο γράμμα που δημοσίευσε στο φυλλάδιο 16 (1919) σελ. 260 του «Νουμά» γράφει για τή μετάφρασή μου της «Χιονιάς» του Γκεϊ-ερστάμ. Λοιπόν άπαντώ στον κ. Α. Κ.

Τή μετάφραση της «Χιονιάς» έκαμα πρώτος και άνάγγειλα τή δημοσίευσή της στο «Βωμό» δέκα μέρες πριν άρχίσει ο κ. Α. Κ. Όμως ο κ. Α. Κ. μόλις είδε τήν άγγελία βιάστηκε να μεταφράσει και κείνος για να με προλάβει. (΄) Δέν το κατάφερε, γιατί ή δική μου δημοσιεύτηκε ολόκληρη πριν δεκαπέντε μέρες στον εικοσασέλιδο «Βωμό», ενώ ο κ. Α. Κ. ακόμα ξακολουθάει. Η έκφραση «Χιονισμένος Χειμώνας» δέ θα πεί τίποτα ρωμαίικα, ενώ ή λέξη «Χιονιάς» είναι δημοτική και σημαίνει βαρύ χειμώνα με χιόνια, γι' αυτό τήν προτίμησα. Όμως ο κ. Α. Κ. δέ σκοτίζεται άν οί λέξεις του έχουν έννοια, άφού μεταχειρίζεται πολλές χωρίς σημασία, λ. χ. χιοναλέτρι, δερνάμενο χιόνι κλπ. Το αρη μετάφράζω όπου πρέπει φτωχός, λ. χ. ο φτωχός Γιόχαν, arme Johann που μου τ' αντιγράφει ο κ. Α. Κ.—Δέρμα θα πεί και προδιά, π. χ. δέρμα άρκούδας, κουναδιού κλπ.—Pfahl έχει σημαίνει κάγκελο που είναι κι' αυτό ένα κομμάτι ξύλο.

Ξέρω κατάβαθα ελληνικά και γερμανικά και μπορώ χρόνια να δασκαλέθω τον κ. Α. Κ. που δέ γνωρίζει και πρέπει να μάθει πώς Hügel θα πεί λόφος και όχι βοινοπλαγιά, Ebene πεδιάδα και όχι λαγκαδιά, ungeduldig άνευπόμονος και όχι άνησυχος, vntmauern άποκλείω με τσίχο (χιόνι) και όχι σκεβρώνω, eingeschneit sein μένω άποκλεισμένος από χιόνι και όχι χιονίζει, Hineinthon βάζω μέσα και όχι έτοιμάζω, κι' άλλα χιλιάδες που άν τὰ σωριάσω θα κουνουλώνουνταν για πάντα ο κ. Κουκούλας. Φανερό και στον πιο άλάτεχο πόσο στο δεύτερο και τρίτο μέρος ο κ. Α. Κ. διορθώνει τή μετάφρασή του, ή αΐτια πώς αντιγράφει τή δική μου, ενώ στο πρώτο είναι άφισμένος στής δύναμές του.

Ο κ. Α. Κ. δέ μπορεί γερμανικά να ξεχωρίσει κι' ανακατώνει τους ένικους και τους πληθυντικούς, τους ένεστώτες, τους παρατατικούς κι' άόριστους, έτσι οί δύστιχοί του άναγνώσται δέν έχουν έννοια άριθμού και χρόνου.

«Έπίπονη ήσυχία» θα πεί έκείνο που άνάλογό του είναι το γαλλικό silence pénible που το μεταχειρίζονται όλοι οί Γάλλοι συγγραφείς. Αυτόν δέ θα τους γνωρίζει ο κ. Α. Κ. γιατί όλη ή φιλολογική πηγή του είναι τὰ τριαντάλεφα λαϊκά τομάρια της Universal Bibliothek απ' όπου μεταφράζει όπως τύχει.

* Αθήνα 15)1919.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

* Σημ. το «Νουμά» Βεβαίωνουμε τον κ. Α. Γαλιούρη πώς ο κ. Α. Κουκούλας είχε έτοιμη τή μετάφρασή του ένα μήνα περίπου πριν άναγγελθεί ή μετάφραση ή δική του.

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΜΙΚΡΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

—Οί εργάτες έλυσαν, σέ εικοσιτέσσερες ώρες, ένα ζήτημα, πού, γιά τήν Ελλάδα, θά μείνι άλλοτο στον αιώνα. Πρέπει νά τους συγχαροΰμε!

—Ποιό ζήτημα έννοείτε;

—Τό ζήτημα του Ήμερολόγιου! Η εργατεία γιορταζει τήν Πρωτομαγιά τής δεκατριές μέρες προτήτερα από μās τους άλλους και μαζί μ' όλον τον άλλο κόσμο. Σās φαίνετε μικρό αυτό;

—Στό μεταξύ όμως αστρονόμοι, θεολόγοι, παπάδες, οικονομολόγοι καταγίνονται νά βροΰν τον καλύτερο τρόπο, γιά νά ληθι τó ζήτημα. Δέν νομίζετε, πώς πρέπει νά τους περιμένουμε;

—Μπορείτε νά τους περιμένετε, φίλε μου. Είναι βέβαιον όμως, ότι, περιμένοντας, θά κλείσετε τὰ μάτια σας και σεις και τὰ τέκνα σας και τὰ τέκνα των τέκνων σας, κατά τó Ήουλιανόν Ήμερολόγιον. Θά πεθάνετε δηλαδή, δυστυχισμένε μου φίλε, δεκατριές μέρες πριν απ' τον καιρό σας.

—Αυτό είναι φοβερό! Άν ήτανε τρόπος τουλάχιστον νά ταχύνη κάποια λύση.

—Τρόπος είναι.

—Πώς;

—Νά κάνουν κι άλλες μεγάλες ουάδες αυτό, πού κάνει ή εργατεία. Νά προσχωρήσουν δηλαδή στο νέο Ήμερολόγιο, χωρίς νά ζητήσουν τήν άδεια απ' τó Κράτος, τον Μητροπολίτη και τó Άστροσκοπείο. Θάγοιμε τότε τó «τετελεσμένον γεγονός».

—Τι θά τή «τετελεσμένον γεγονός»;

—Έχετε δικαιο! Δέν γνωρίζετε Ήταλικά. Γιά νά σας δώσω νά καταλάβετε, θά λή. λάνω κάτω, νά μιλι μέσα σ' έναν ξένο τόπο και νά στρογγυλοκαθήσης και νά μιν έννοης, με κανένα τρόπο, νά τó κουρήσης.

—Θέλετε νά πητε, πώς γιά τέτοιο πράμα δέν είναι ανάγκη νά πρη κανεις άδεια από κανέναν. Ούτε απ' τόν μπαζάλη τής γειτονιάς του.

—Πολύ φυσικά.

—Άπό σήμερα λοιπόν δημιουργώ κι εγώ τó «τετελεσμένον γεγονός». Προσχωρώ στο νέο Ήμερολόγιο. Τρέχω μάλιστα νά πάρω τó μισθό μου α λ α ν ο β α, όπως λέει και ο άδερφός Ήταλός. Έσείς τι κάνετε;

—Έγώ πίνω στα περιβόλια νά κόψω τó Μάη μου. Έχω τήν έλπίδα τουλάχιστον, πώς θά βρω περισσότερα λουλούδια. Ός πού νάρθη ή Πρωτομαγιά του Ήουλιανού, όλα τὰ λουλούδια θάνα μαραμμένα. Ός κι αυτά άκόμα, πού δέν ξερον τίποτα από Άστρονομία και Θεολογία, γιορτάζουν τήν Πρωτομαγιά τους με τó σωστό Ήμερολόγιο. Τόν δικό μας τόν Μάη τόν γιορτάζουν οι γαιδάροι, στεφανωμένοι με γαιδουράγκαθα. Πάμε λοιπόν στα περιβόλια.

—Με τήν άργατεία;

—Με τήν άργατεία.

—Έκαστε και τουλόγου σας εργάτης;

—Λέν τó ξερετε; Εργάζομαι στο Έργοστάσιο των Ήδεών.

—Τι δουλειά είναι πάλι αυτή;

—Μην τά ρωτάτε, φίλε μου! Πολύ βρώμικη δουλειά, πολύ βρώμικη. Κοπανάμε άέρα και βγάζουμε άρλοΰμπες.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

— Στο περασμένο φύλλο, σελ. 276 ξεφυγε ένα; ολόκληρος στίχος από τισ «Άνοιξιάνικες Φωνές». Στόν 4ο παράγραφο ύστερα από τήν τελεία και παύλα του 8ου στίχου ή φράση αρχίζει έτσι: «Και τó σπουδαγι. κι' αυτόν τότε γνωρίζω, κι' αν και δείχνεται σαν ένας ελαφρόμυαλος λιμνοκοντορός...»

— Στο Ήσέλιδο τεύχος του «Πυρσού» πού κυκλοφορεί μεθαΰριο, κοντά στην άλλη διαλεχτή φιλολογική ύλη, δημοσιεύεται και ή τρίτη κι τελευταία πράξη τής «Μυριέλλας» του Δ. Ταγκοπούλου, πού τραβιέται σε ξεχωριστό βιβλίο από τόν εκδότη βιβλιοπωλή κ. Γ. Βασιλείου.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Γαλλία. — Τὰ «Poèmes durant la guerre» του Richerpi πού άναγγείλαμε στο περασμένο φύλλο ήρθαν και στην Άθήνα Γραμμένα στο διάστημα του πολέμου στα χρόνια 1914 ως 1918 δίνουν ένα δείγμα τής τέχνης ζεμένης στο άλλοτε τής σκοπιμότητας ή άφελιμότητας. Με όλους τους ώραιούς στίχους του γάλλου Άκαδημαϊκού τὰ ποιήματα αυτά μποροΰν νά ονομαστοΰν, σχεδόν όλα, έμμετρα και ριμαρισμένα πεζογραφήματα ή στιχουργημένοι λόγοι. Ο ίδιος ο ποιητής γράφει στον πρόλόγο του.

«... Τὰ περισσότερα απ' τὰ ποιήματα αυτά, γιά νά μιν πώ όλα, δέν είναι καλά καλά παρὰ ποιήματα των περιστάσεων, πού ζητήθηκαν από ένα ποιητή πού έκανε τó μέρος του σε μιá δημόσια τελετή.

«Γράφοντάς τα και σχεδόν πάντοτε άπαγγέλοντάς τα ο ίδιος, δέν είχε λοιπόν άλλο σκοπό παρὰ νά κάνει, όσο μπορούσε καλύτερα, τὰ επαγγελματικά καθήκοντά του...»

— Ο Πιέρ Λοτι έβγαλε κι' άλλο βιβλίο με τόν τίτλο «Οι σφαγές τής Άρμενίας», πού κίνησε στο Παρίσι τó θαυμασμό του κόσμου γιά τó άληθεια μεγάλο κομμάτι του γάλλου Άκαδημαϊκού νά θέλει νά ήπεραστιστεί τους φίλους του τους Τούρκους και γιά πράξη άκόμα πού όλος ο κόσμος έχει καταδικάσει γιά κακούργημα. Βέβαια ο Λοτι δέν τις έγκρίνει, τις σφαγές, με πασκίζει νά τις παρουσιάσει λιγότερες και κάποτε και νά τις δικαιολογήσει. Γιατί όμως λέει, νά κατηγοροΰμε τους Τούρκους γιά τόν πολιτικό και θρησκευτικό τους φανατισμό; Μήπως δέν έχει ή ιστορία νά δείξει και γιά μās τους Εύρωπαϊούς τέτοιους φανατισμούς.

— Η Βαρωνίσσα Α. de Brimont έβγαλε έναν τόμο ποιημάτων με τόν τίτλο «Mirages», στολισμένον με σχεδιαγραφήματα του Georges Barbier. Άμέσως ύστερ' από τó πολεμικό δράμα, άρχισαν νά λουλουδίζουν τής άγνης τέχνης τ' άνθη, σά νά έχονται νά χαρίσουν στους κουραμένους πολεμιστές τή λησμονιά των πόνων και νά τους ξαναφέρουν τó μεθύσι τής ζωής. Τὰ ποιήματα τής Α. de Brimont είναι γεμάτα ευγενικό αίσθημα και πρωτότυπους στοχασμούς βαλμένους μέσα στην ποιά καλλιτεχνική φόρμα, και θυμίζουν κάπως τή βερλαινική ποίηση.

Άμερική. — Ο Άμερικανός καθηγητής του Πανεπιστημίου Nicholas Murray Butler δημοσίεψε ένα βιβλίο με τόν τίτλο «Ο κόσμος σε ζύμωση» γιά τή μεταμορφωση πού θά φέρε, στον κόσμο και στις σχέσεις μεταξύ των εθνών, ο πόλεμος. Μιά δημοκρατία πού πραγματική, πού δικαιο και πού καλά άσφαλισμένη θά είναι ο κύριος χαρακτήρας του καινούργιου κόσμου. Δέ θά είναι ένας κόσμος χωρίς πλάτες και χωρίς ελαττώματα, γιατί φητά συντροφεΰνον πάντοτε τόν άνθρωπο, θάναί όμως ένας κόσμος πού θά καθαριστει χάρη σ' όλες τις δοκιμασίες πού πέρασε. Θεωρεί πώς είναι επικίντυνο τó κήρυγμα μιás αδελφότητας των ανθρώπων πάνω απ' τις εθνικότητες, και τονατιο κηρύσσει τó δυνάμωμα του πατριωτικού αισθήματος, έτσι πού κάθε λαός νά παίζει μες στην κοινωνία των εθνών έναν ανεξάρτητο ρόλο πού όμως, με τήν ειλικρίνεια και τήν τιμιότητά του, νά συντρέχει στο γενικό καλό.

ΕΓΓΡΑΦΗΤΕ ΕΙΣ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ

75,000,000 ΤΟΚΟΣ 6,32%

ΕΓΓΡΑΦΑΙ 15-20 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΕΙΣ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΤΑΜΕΙΑ ΚΑΙ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ
ΕΚΑΣΤΗ ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ 100 ΔΡΑΧΜΩΝ
ΤΙΜΑΤΑΙ 95 ΔΡΑΧΜΑΣ

ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ: ΤΑ ΠΛΕΟΝΑΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΥΠΕΓΓΥΩΝ ΠΡΟΣΩΔΩΝ

τὰ ὁποῖα εἶναι τριπλάσια τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὸ δάνειον καὶ κατατίθενται εἰς τὴν Ἑθνικὴν Τράπεζαν.

Αἱ ὁμολογίαι καὶ τοκομερίδια εἶναι ἀπηλλαγμένα παντὸς φόρου, τέλους ἢ κρατήσεως τοῦ παρόντος ἢ μέλλοντος.

Τὸ τίμημα καταβάλλεται τοῖς μετρητοῖς ἢ κατὰ δόσεις.

Δρ. 15 κατὰ τὴν ἐγγραφὴν 15-20 Ἀπριλίου

- » 40 ἐντὸς 2 μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς
- » 40 ἐντὸς 3 μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς

Ὅταν ἡ πληρωμὴ γίνεται δι' ἐντόκων γραμματίων ὠφελοῦνται ἐπὶ πλέον οἱ ἀγοράζοντες 1 δραχ. κατὰ ὁμολογίαν.

Ὅταν ἡ πληρωμὴ γίνεται ἀμέσως (τοῖς μετρητοῖς ἢ μὲ ἐντοκα) οἱ ἀγοράζοντες λαμβάνουσι τόκον προεξοφλήσεως 1,20 ο)ο εἰσέτι.

